19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ބިނ ވެށި ޕްލޭންކުރުމ އި ހިންގުމުގެ ބި ލު ދިރ ސ ކު ރުމަށް ހޮއްވެވި ވަގުތީ ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން
16 ނޮވެންބަރު 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)4
ފެށުނު ގަޑި: 14:00

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޔާޒް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ބިނާވެށި ޕްލޭން ކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމަށް ، 6 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް
މަރުޙަބާ. ކޮމިޓީގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަނީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަދި ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރު
އިބްރާހީމް ނަސީމް، ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން، މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު
ފަލާޙް، މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު، އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު،
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޢަބްދުاله، ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަނީ ޢަބްދުލްޙަކީމް،
ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫނުސް ޢަލީ، ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޒާހިރު، މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު
ޙުސައިން ފިރުޝާން، އަދި އަޅުގަނޑު ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލި ނިޔާޒް، ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު. އާދެ! މިއަދު
މިއޮތީ ދިރާސާ ކުރުމަށް ތިން ފަރާތަކާ ބައްދަލުކުރުން އެބައޮތް އިނގޭތޯ. އެގޮތުން، މިއަދުގެ ބައްދަލުވުމުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަ ވަނީ މޯލްޑިވްސް ނެޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް، އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސް،
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރިންގ. މި ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލަދެއްވާ! ދެން، މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި
ދަންނަވަން ފައިލްކޮޅުގައިވާނެ މި އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަންގެ އެ ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓުތައް އިނގޭތޯ. ލިޔުމުން
ދެއްވާފަ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބައްދަލުވުމަކީ ބިނާވެށި ޕްލޭން ކުރުމާއި
ހިންގުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ބާއްވާ ބައްދަލުވުމެއް. މިއީ ތިން ކޮމިޓީ އެކުވެގެން އުފައްދާފައި އޮތް ޖޮއިންޓު
ކޮމިޓީއެއް. އެއީ ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީ، ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީ، އަދި އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް
ކްލައިމެޓް ޗޭންޖު ކޮމިޓީގެ ޖޮއިންޓު ކޮމިޓީއެއް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން މިއީ.
ކުރީގެ ދެ ބައްދަލުވުމުގައި ކަމާ ބެހޭ އެކިއެކި ފަރާތްތަކާ ވެސް ބައްދަލުކޮށްފައި ވާނީ. އެގޮތުން، ކޮމިޓީގެ
މެންބަރުންނަށް ފާހަގަވި ކޮންމެހެން މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން މަޝްވަރާ ކުރުމަށް ފާހަގަވި ފަރާތްތަކާ ބައްދަލުކުރަމުން
މިދަނީ. މިއަދުގެ މި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައި މި ގަންނަވަނީ، މޯލްޑިވްސް ނެޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް،
ޙަސަން ޖަމީލް / ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރ. މުޙައްމަދު ޝިމާހު، ލީގަލް އޮފިސަރ. މުޙައްމަދު ނަދީމް، ލެފްޓިނެންޓް
ކާނަލް. މުޢައްމަރު މުޙައްމަދު، ލެފްޓިނެންޓް ކާނަލް. ދެން، އާކިޓެކްޓް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން
އިސްމާޢީލް އަމީން، ރައީސް. އަޙްމަދު އަމީލް ޝަކީލް، ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް. އައިޝަތު ފާތިނާ. އެސޯސިއޭޝަން
އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރުން: އިބްރާހީމް ޝިޔާޒް، ޢަބްދުاله ނައުޝާދު، ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް. އިބްރާހީމް ޝިޔާޒް
އަކީ ކައުންސިލު މެންބަރެއް. މަރުޙަބާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީ އާންމުކޮށް ގެންދާ އުސޫލަކީ ފުރަތަމަ
1

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ހާޒިރުވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ބިލަށް ކޮމެންޓު ކުރައްވަނީ ޚުލާސާކޮށް. ދެން އެއަށްފަހު، އަޅުގަނޑުމެން
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ދޭނަން އެ ބޭފުޅުން ތިބޭފުޅުންނަށް މެދުވެރިކޮށް ސާފުކުރަން ހުރި މަޢުލޫމާތެއް
ސާފުކޮށްދިނުމަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީގެ ވަގުތަކީ ދޮޅު ގަޑިއިރު އިތުރު ގޮތަކަށް ކޮމިޓީގެ ވަގުތު
ބަދަލުނުކުރާހާ ހިނދަކު. ދޮޅު ގަޑިއިރުވީމަ އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ ސުވާލުތަކާއި އަދި ތިބޭފުޅުންގެ ވެސް
އިޒުނައެއް ނެތްކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ކޮމިޓީ އިތުރުކުރުމަށް ވޯޓަށް އަހައިގެން ކުރަން ކަމަށް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ،
އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފަހަރަކު ބަޔަކަށް މިއަށް ކޮމެންޓު ކުރެއްވުމަށް ނުވަތަ ތިބޭފުޅުން މި ބިލާ ބެހޭގޮތުން
ދެކެވަޑަ އިގަންނަވާ ގޮތެއް ވިދާޅުވެދެއްވުމަށް ފުރުޞަތެއް ދޭނަން. ދިގުނުކުރައްވާ ޚުލާސާކޮށް ފުރަތަމަ
ގެންދަވައިފިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު އިނގޭތޯ. އޭގެ ފަހުން ބޭފުޅުންގެ ސުވާލުތަކާ އެއްކޮށް ޑީޓެއިލްކޮށް ގެންދެވުން.
މޯލްޑިވްސް ނެޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް.
މޯލްޑިވްސް ނެޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ފަރާތުން ލެފްޓްނެންޓް ކާނަލް މުޙައްމަދު ނަދީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
السالم عليكم . އެންމެ ފުރަތަމަ ފެށުމުގެ ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ދެން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުޑަކުޑަ
ކުށެއް އިޞްލާޙު ކޮށްލާނަން އިނގޭތޯ. މުޢައްމަރު މުޙައްމަދުގެ ރޭންކު ލެފްޓިނެންޓް އިނގޭތޯ. ލެފްޓިނެންޓް ކާނަލް
ކަމަށް ދެން ޖެހިފައި ވެސް އެ އިނީ އޮޅުމަކުން. އެކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ރަނގަޅުކޮށްލާފައި ކުރިއަށް ދާނަން. ދެން،
އަޅުގަނޑު ލެފްޓްނެންޓް ކާނަލް ނަދީމް. އަޅުގަނޑުމެން ފަޔަރ އެންޑް ރެސްކިއު ސަރވިސް އިން ބިނާވެށި ޕްލޭން
ކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ބިލު އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލިއިރުގައި، ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނެންހެން މާބޮޑު އަނެއްހެން
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވޭ އަނެއްހެން ކަންތައްތަކެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ވަރަށް ހަމަ އެއްކަމެއް
ގާތްގަނޑަކަށް މިއިނދީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ މައިގަނޑު. ދެން، އެއީ ހަމަ ސޭފްޓީ އެންޑް ސެކިއުރިޓީ
ޕޮއިންޓު އޮފް ވިއުގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކުރެވުނީ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ޕްލޭނިންގ އެސެސްމަންޓް
ކޮމިޓީގެ ގޮތުގައި ޢަ އްޔަނުކުރާ ދާއިރާތަކެއް ފާހަގަކުރައްވާފައި ހުރިއިރު، އޭގެތެރޭގައި 9 ދާއިރާއެއް އެބަ ހިމެނޭ.
ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިސްނުނީ މީގެ ތެރޭގައި ކިހިނެ އްވާނެބާ އޭ ހިމަނާލަން ސޭފްޓީ އެންޑް ސެކިއުރިޓީ ދާއިރާ.
އަދި އޭގެއިތުރަށް ފަ ޔަރ އެންޑް އެމަރޖެންސީ މެނޭޖްމަންޓު ދާއިރާ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިސްނުނީ އެކަހަލަ
ޕްލޭނިންގ ކޮންސިޑަރޭޝަންތަކެއް ގެންނަވާއިރު، ޕްލޭންތަކެއް ހައްދަވާއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޓައުން ޕްލޭނިންގ
ކަހަލަ އެއްޗެހީގައި ވެސް ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމަންޓު، ސޭފްޓީ މިކަންކަން އޭގެތެރެއަށް އިންކޯޕަރޭޓް ކުރުން ވަރަށް
މުހިންމު އެބަވޭ. ބައެއް ފަހަރު ފްލަޑް ޕްލޭންސްތަކުގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ތަންތަން ހެދުނީމަ ވެސް އޭގެ ސަބަބުން
2

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ދިމާވާ މައްސަލަތައް ވެސް އެބަހުރޭ. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް މީގެތެރެއިން އިމްޕުޓް ކުރެވިގެން ދާނެ
ކަމަށް މި ފެންނަނީ މި ދެ ބައި މީގެ ތެރޭގައި އިންކޯޕަރޭޓު ކޮށްލެވުނީމަ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމުގެ ޕޮއިންޓް އޮފް
ވިއު އިން. ދެން، ހަމަ އެއާ ގުޅިގެން 31 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި އެބަ ފާހަގަކުރައްވާ މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން
ޕްލޭނިންގ ހުއްދަ ދޫކުރާއިރުގައި ޕްލޭނިންގ ހުއްދައަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތައް ތައްޔާރުކުރެވިފައި ހުންނައިރު
ފުރިހަމަ ވެފައި ހުންނަންޖެހޭނެ ކަންތައްތަކެއް . އޭގެތެރޭގައި ވެސް ހަމަ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދެއްގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ހަދާ ޕަބްލިކް ސޭފްޓީ އެސެސްމަންޓެއް ވެސް މީގެތެރޭގައި ހިމެނުން މުހިންމު ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނީ. ދެން، އަނެއްހެން މިހާރު ހުށަހަޅުއްވަން މި ބިލުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ
ތެރޭގައި ޓްރާންސްޕޯޓު އެސެސްމަންޓަކާއި، އޭގެއިތުރަށް އެންވަޔަރަންމެންޓަލް އިމްޕެކްޓް އެސެސްމަންޓަކާއި
އިކޮނޮމިކް އިމްޕެކްޓު އެސެސްމަންޓަކާއި، ސޯޝަލް އިމްޕެކްޓް އެސެސްމަންޓެއް ފާހަގަކުރައްވާފައި ވަނީ. ދެން،
އަސްލު ފަހަރެއްގައި ވެދާނެ، ދެން އެ ސޯޝަލް އިމްޕެކްޓުގެ ތެރޭގައި އެ ސޭފްޓީ އެސްޕެކްޓު އޭގެތެރެއަށް
ގެންނަވާފައި އިނީތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އޭގެތެރޭގައި އެބައި އަންނަ
ގޮތަށްތޯ. ދެން، ނެތް ކަމަށް ވަންޏާމު އެއީ ވެސް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތަށް ފާހަގަކުރެވޭ ސަލާމަތާއި
ރައްކާތެރި ކަމުގެ ގޮތުން ވެސް ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ބެލުން. އެހެންވީމާ، އެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް
ފެންނާތީ އެއީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި، ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މާނަކުރުމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވިފައި އެބައިން،
ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގައި ޙަރަކާތްތެރިވާ ފަންނުވެރިން ބިލުގައި ގެންނަވާފައި އިންއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފާހަގަކުރެވުނީ އެވެސް މާނަކޮށްލުން ރަނގަޅު ވެދާނެއޭ. ދެން، އޭގެއިތުރަށް ބިން މާނަކުރައްވާފައި އިންއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ހިތަށް މި އަރަނީ ފަޅުތަކާއި، ރަށެއްގައި އިމާރާތެއް ބިނާކުރެވޭ ގޮތަށް ހުންނަ ތިލަ ތަންތަން ވެސް
އޭގެތެރޭގައި ހިމަނާލުން އެއީ ކިހިނެއްތޯއޭ ވާނީ؟ އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބަހުރޭ އެގޮތަށް ހަމަ ބިމުގެ
ގޮތުގައި މި ބޭނުންކުރެވޭ ތަންތަންކަންނޭނގެ މިއީ ވެސް ހަމަ. ވޯޓަރ ބަންގްލޯ އާ މިކަހަލަ ތަންތަން ވެސް އެބަ ހެދޭ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ސީދާ މިގޮތަށް ހުންނަ ތަންތަނުގައި. އެއީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ފަޔރ އެންޑް ރެސްކިއު ސަރވިސަސް ގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްލާފައި ހުރި ކަންތައްތައް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އާ ކިޓެކްޓް އެސޯސިއޭޝަނުން.
3

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޖަމުޢިއްޔާއަށް ބިނާވެށި ޕްލޭން ކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ބިލާ ބެހޭގޮތުން ކޮމެންޓު ކުރުމަށް
ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މި ތަންކޮޅެއް ދިގުކޮށް ކޮމެންޓު
ތައްޔާރު ކުރިން މުޅި ބިލަށް ، ވަކި ވަކި މާއްދާތަކަށް ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހަށް
ފޮނުވާފައިވަނީ ލިޔުމުން. ދެން، ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ޚުލާސާކޮށްފައި މި ކިޔާލަ ދޭނަން ފުރަތަމަ އިނގޭތޯ. ބިނާވެށި
ޕްލޭން ކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ބިލު ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރަތަމަ ޑްރާފްޓު ފޮނުވިއިރު
އަޅުގަނޑުމެން އެއަށް ކޮމެންޓު ކުރިން، އެއީ މަޖިލީހަށް ފޮނުވުމުގެ ކުރިން. އޭރު މައިގަނޑު ދެ ބަޔަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ބަހާލިން. އެއީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މީގެ އޮނިގަނޑަށް ކޮމެންޓު ކުރުމާއި، ދެން ވަކިވަކި
މާއްދާތަކަށް ތަފުސީލުކޮށް ބަލާލުން. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭރު 6 ޖުލައި ގައި މި ލިބުނީ މުއްދަތު މި ކޮމެންޓު
ފޮނުވަން. އެހެންވީމާ، އޭރު އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމެންޓު ކުރީ ސްޓްރަކްޗަރއަށް ހަމައެކަނި، އޭގެ އޮނިގަނޑު
އެކުލެވިފައި އޮތްގޮތަށް. ދެން ، މަޖިލީހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަހުން މި ލިބުނީ މުޅި ބިލު. ލިބުނުއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މި ބެލީ އޭގެތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވި ކަންތައްތަކު ތެރެއިން ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ މި ބަލާފައި
އޮތީ. ހިމަނާފައި އޮތީ. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން މި ބެލީ ވަކި ވަކި މާއްދާތަކަށް. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަކުރެވުނު މައިގަނޑު 6 ކަމެއް އެބައޮތް މުޅި ބިލުގެ މި އޮނިގަނޑާ ބެހޭ ގޮތުން. އެއީ ގާނޫނުގެ މަޤުޞަދުގައި
ބިނާވެށި ތަރައްޤީއަށް މި ދައުލަތުގެ އިހުތިސާސް ކަނޑައެޅުމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކުރާ އަސާސީ
ޙައްޤުތަކަށް މާއްދާ ނަންބަރާއެކު ސާފުކޮށް ބިލުގައި ރިޢާޔަތް ކޮށްފައެއް ނުވެއޭ. ދެން ، އެ އަޅުގަނޑުމެން އެ ބެލީ އެ
ގޮތަށް އޮތްކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެއީ ވަރަށް ރަނގަޅަށޭ އޭރަށް ރިފަރ ކުރެވިއްޖިއްޔާ އެ މާއްދާ އެގޮތަށް. ދެން ، ދެވަނަ
ކަމަކަށް ބިލުގައި ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއެއް އެކުލަވާލެވޭ ގޮތުން އާންމުންގެ އޯވަރ ސައިޓާއި އެޕީލްކުރުން،
ޕެޓިޝަންކުރުމުގެ ޙައްޤު ގެއްލޭކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެއީ މި އޮތޯރިޓީގައި މަސްލަޙަތު ފުށުއަރާތީ
އާންމު ޙައްޤު ގެއްލި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނުގައިވާ އަސާސީ ސިފަ
ގެއްލޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން، ތިންވަނަ ކަމަކަށް ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއަކީ މިނިވަން
އިދާރާއެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑަ އެޅިއްޖެނަމަ މި އޮތޯރިޓީއަކީ ސިޔާސީ ނުފޫޒުން އެކަހެރި ކުރެވޭނޭ ގޮތަށް މި
ކައުންސިލުގެ ކޮމްޕޮޒިޝަން ބައްޓަން ކުރުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު. 4 ވަނަ ކަމަކަށް
މިނިވަން ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއެއްގެ ދައުރު ރިޔާސީ ދައުރެއްގެ މުއްދަތާ އެއްވަރު ނުވުން. އެއީ ހަމަ
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަމެއް. އޭގެއިތުރުން ބިލުގައި އެކަށީގެންވާ ޗެކް
4

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އެންޑް ބެލެންސްގެ ނިޒާމު އެކުލެވިގެން ނުވާކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެ ހިމެނުން އެއީ ވަރަށް، އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި
ބިލު ބައްޓަން ކުރުމަށް ބަލާއިރު ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އޭގެއިތުރުން ބިލު ފަރުމާކުރުމު ގައި ދެމެހެއްޓެނެވި ، ދުރު
ރާސްތާ ޕްލޭންތައް ހުރުން ލާޒިމުކުރުން. މިހާރު މި އޮންނަނީ އިޚުތިޔާރީ ކަމެއް ގޮތުގައި. ނުވަތަ އެއަށް
ލާޒިމުކޮށްފައެއް ނުއެއްވޭ. ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް ނޫން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެ ބާވަތުގެ އެއްޗަކަށޭ ރިފަރ
ކުރަންޖެހޭނީ. އެކަމަކު އެ މި ބިލުން އެބަ ޔަޤީންކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ އެފަދަ ޕްލޭންތަކަކީ ހެދިފައި ހުންނަ
ޕްލޭންތަކެއްކަން. އޭގެ މައްޗަށޭ މި ބިނާވެށި ޕްލޭން ހެދިގެން އަންނަށް ވާނީ. މިހާރު އޮ ތްގޮތުން އެ ފުރުޞަތެއް
ބިލަކުން ފަހިކޮށްދީފައެއް ނެތް. އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެން ދެން މި ބަލާލީ ވަކިވަކި މާއްދާތަކަށް، މި ކޮބައިތޯ މީގެ
މުޅި ބިލުގައި ހިމަނާފައި އޮތް ގޮތަކީ. ދެން، މި ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޔާންކޮށްދީފައި ވާނެ.
އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިމަނާލަން ބޭނުންވޭ މިހާރު އޮތްގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް ގެނެވުނު 8
ވަނަ އިޞްލާޙު އެއާ ފުށުއަރާ ގޮތަށް އެބައޮތޭ މުޅި ބިލުގައި ހިމެނިފަ. އެއްގޮތަކީ މިނިސްޓްރީ ތެރޭގައި ޕްލޭނިންގ
އޮތޯރިޓީ މި އިންނަނީ. އިންނަ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ނުވަތަ އާންމުގޮތެއްގައި މިހާރު ވެސް
ބިނާވެށްޓާ ގުޅުންހުރި ޕްލޭންތައް ކުރާ އިދާރާއަކަށް އެބަވޭ މިނިސްޓްރީ. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އޭގެ އެއް
މިސާލަކީ ރީޖަނަލް ޕްލޭން ހެދުން. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުއެއް ފެނޭ، ރީޖަނަލް ޕްލޭންތަކެއް ހަދާ ވާހަކަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގިފައި މި އޮންނަނީ. އެއީ ނޭޝަނަލް ސްޕޭޝިއަލް ޕްލޭނެއް އަދި އެބަ އާދޭ. އަދި
އޭގެ އިތުރުން ސަރަޙައްދީ ތަރައްޤީއާ ގުޅުންހުރި ޕްލޭންތަކެއް އެބަ ހެދޭ. އޭގެއިތުރުން މި ވަކިވަކި އަރބަން
ސަރަޙައްދުތައް، ސަރުކާރުން އުފައްދާ އަރބަން ސަރަޙައްދުތަކަށް ޕްލޭން ތައްޔާރުކުރުމުގެ ބެލެނެވެރި ފަރާތަކަށް
އެބަވޭ މިނިސްޓްރީ. އަދި އޭގެއިތުރުން ސިނާޢީ ބޭނުމަށް ތަރައްޤީކުރާ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ޕްލޭން ހެދުމުގެ ބެލެނެވެރި
ފަރާތަކީ ވެސް މިނިސްޓްރީ. އެހެން އޮތްތަނެއް ކަމަށް ވެފައި، އޮތޯރިޓީ މިނިސްޓްރީގެ ދަށުގައި އޮންނަ ކަމަށް
ވެއްޖިއްޔާ އެފަދަ ޕްލޭންތައް އެޕްރޫވްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު، އެއް ތަނަކުންނޭ ތައްޔާރުކޮށްފައި އަދި އެ އެޕްރޫވް ކުރަނީ.
އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެއީ އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫނޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބި ލް އުފައްދާފައި މި އޮތް
ގޮތުން ހަމަ ފާހަގަކުރެވޭ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އޭގެއިތުރުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ޕްލޭނިންގ
އެސެސްމަންޓު ކޮމިޓީއެއް ވަކިން އެކުލަވާލާ ވާހަކަ އެބަ އޮތް. އެހެންވީމަ، އޭގައި މި ވަކިވަކި ދާއިރާތަކެއް
ހިމަނާފައި އަނެއްބައި ދާއިރާތައް ނުހިމެނީ ކޮން ސަބަބަކާ ހުރެތޯ އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އޮޅުން ފިލުވާން ބޭނުންވާ
މުހިންމު އެއް ކަންތައް. އޭގެއިތުރުން ޕްލޭނިންގ ހުއްދަ ދޫކުރުން. ޕްލޭނިންގ ހުއްދަ ދޫކުރުން މިއީ، މުޅި ގާނޫނުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވީ ދެ ކަމަކަށް މުޅި ބިލު އަމާޒުކޮށްފައި އޮންނަ ކަމަށް. އެއީ އެއް ކަމަކީ ލޭންޑް ޔޫސް
5

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ޕްލޭން ތައްޔާރުކުރުން. ދެވަނަ ކަމަކީ ޕްލޭނިންގ ހުއްދަ ދޫކުރުން. އެއީ އެ ތައްޔާރުކުރެވޭ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭންގައި
ހިމެނޭ ބައިތަކަށް ކޮންޓްރޯލްސްތަކެއް ކަނޑައެޅި، އެއަށް ޕްލޭނިންގ ހުއްދަދެއެއް ދޫކުރުން. އެއީ މިހާރު އޮންނަ
ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ އިމާރާތްކުރުމުގެ ގާނޫނު، އޭގެ ދަށުން މި އިމާރާތްތަކަށް ހުއްދަ މި ލިބެނީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން
ޕަރމިޓު. އެކަމަކު އޭގެ ކުރިއަށް އެބައާދޭ މިހާރު ޕްލޭނިންގ އެޕްރޫވަލްއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ މިއީ ރަނގަޅު
ގޮތެއް ކަމަށް. އެއީ އިމާރާތްކުރުމުގެ ގާނޫނު ފަރުމާ ކުރެވިގެން ދިޔައިރު ވެސް މި ޓޫ ސްޓޭޖު އެޕްރޫވަލް
ޕްރޮސެސްއެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މެދުގައި މަޝްވަރާކޮށް ދެއްކިން. އެކަމަކު އޭރު އެ ފުރުޞަތު އެ ބިލުގެ
ތެރެއިން ލިބިގެނެއް ނުދިޔަ ފަހުން ގާނޫނަކަށް ބަދަލުވެގެން ދިޔައިރު. އެހެންވީމާ ، މީގެ ދަށުން އެބަ އާދޭ ޓޫ ސްޓޭޖު
އެޕްރޫވަލް ޕްރޮސެސްއެއް. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އިމާރާތްކުރުމުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައި އޮތް ގަވާއިދުތަކުގައި
ކުރެހުން ފާސްކުރުމާ ބެހޭ ބަޔަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް އަންނާނެތޯ؟ ނޫނީ އެ އެލައިން ކުރެވޭނެ ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ؟
އެއަށް ވިސްނާފައި އޮތްތޯ؟ އޭގެ މާނައަކީ ޕްލޭނިންގ އެޕްރޫވަލްއަކަށްފަހުއޭ ކޮންޓްރަކްޝަން ޕަރމިޓެއް ލިބޭނީ.
އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެއީ ރަނގަޅު ބަދަލެކޭ މީގެތެރެއިން ގެންނަށް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބިލު ދެ ގޮތަކަށް
އަމާޒުކޮށްފައި އޮތްއިރު ފާހަގަކުރެވުނު އެއްމެ މުހިންމު އެއް ނުކުތާ އެއީ. ދެން، އޭގެއިތުރުން ގަވާއިދު ހެދުން ވަރަށް
މުހިންމު ކަމެއް މިއީ. މުޅި ބިލުގައި ގަވާއިދު ހަދަން ތިންމަސް ދުވަސް ދީފައި މި އޮންނަނީ. ތިންމަސް ދުވަސް
ދީފައި އޮންނައިރުގައި މިއީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ މުއްދަތުތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެކްޓުގެ
ދަށުން 6 މަސް ދުވަސް އޭރު ގަވާއިދުތައް ހެދުމަށް ފުރުޞަތު ދީފައި އޮއްވާ އެއިން އެއްވެސް ގަވާއިދަކަށް އެ ދިޔަ
މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެކަމެއް ކުރެވިގެން ނުދިޔަ. އެހެންވީމަ، މި އަޅުގަނޑުމެން ކަށަވަރު ކުރަން ބޭނުންވޭ އެ
މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ގަވާއިދުތައް ހެދިދާނެތޯ؟ ދެން، އޭގެ ފަހުން ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން އެބަ ފަށާ ގެޒެޓުކުރަން ފަށާ
ދުވަހުން ފެށިގެން. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެއްވެސް ގަވާއިދެއް ނެތި ތަންފީޛުކުރަން ވިސްނާފައި އޮތް ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ؟ އެ
ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވާ މުހިންމު ނުކުތާއެއް. ދެން، ހަމަ ވަރަށް ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރިހެން މާއްދާތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލާފައި މިހިރީ. މި އެހެންވީމަ، ތަންކޮޅެއް ދިގުކޮށް ހުރެގެން، ޚުލާ ޞާއެއްގެ ގޮތުގައި މިއީ
މައިގަނޑު ކަންކަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ދެން، އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސް.
6

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ކައުންސިލް މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
السالم عليكم . ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް. އަޅުގަނޑުމެން
ވެސް އެބައިން ތަންކޮޅެއް ތަފުސީލުކޮށް ޕޮއިންޓުތަކެއް ހިމަނާލާފަ. ސެކްރެޓޭރިއޭޓުން މީތި ބަހާލަ ދެވިދާނެތޯ،
ކުރީގައި އަޅުގަނޑަށް ފޮނުވާ ނުލެވި އޮތީމަ، އެހެންވީމަ. އަޅުގަނޑު އާކިޓެކްޓް އެސޯސިއޭޝަނުން ވެސް އެ ވިދާޅުވި
ބައެއް ވާހަކަތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއްޗާއި ވެސް ބައެއް ކޮމަން އެއްޗެހިތަކެއް އެޅޭ. އެ އެއްޗެހި އޮމިޓުކޮށްލާފައި
އަޅުގަނޑު ކުރުކޮށް ދަންނަވާލާނަން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މައިގަނޑު ކޮންސަރނަކަށް އިނީ މިހާރު މި ބިލު
ފަރުމާ ކުރެވިފައި އިން ގޮތުން ހުރިހާ އޮތޯރިޓީއެއް ރެސްޓުވަނީ މިނިސްޓަރުގެ އަތުގައޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
ވާގޮތަކީ ޕްލޭނިންގ ރެގިއުލޭޝަންސް ހަދަން، މި ގާނޫނުން ދޭ ރެގިއުލޭޝަން ހަދަނީ ވެސް މިނިސްޓަރ. އަދި
މިހާރު ދައުލަތުގެ ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓްތަކާ އެއްޗެހި ހިންގާއިރު ގައި ޑިޒައިން ކުރައްވަނީ ވެސް މިނިސްޓަރ. އެޕްރޫވަލް
ދެނީ ވެސް މިނިސްޓަރ. އެހެންވީމާ، ވާގޮތަކީ މީގެ ތެރެއިން، މި ބިލުން އެބަ އެގޮތަށް ހިނގާ ޕްލޭނިންގ ބޮޑެތި
މަސައްކަތްތަކުގެ އޯވަރސައިޓެއް ނުވަތަ އެއްވެސް ކަހަލަ ކޮންޓްރޯލެއް ހެދުމުގެ ފުރުޞަތު މިހާރު އިންގޮތަކުން ލިބޭ
ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ އިނގޭތޯ. ހުރިހާ އޮތޯރިޓީއެއް އިންނަނީ އެއް ބޭފުޅެއްގެ އަތުގައިވީމަ،
އެއްކޮޅުން ޑިޒައިންކޮށްފައި، ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީ ތެރެއިން އެޕްރޫވަލް ދIފައި ، އަނެއްކޮޅުން އެގްޒެކިއުޓު ވެސް
ކުރައްވާނީ ހަމަ އެއްބޭފުޅެއް. ދެން، ޕްލޭނިންގ މިވަގުތު އިންގޮތުން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ދޭހަވަނީ ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއަކީ އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ބައެކޭ މިނިސްޓަރުގެ އަންގަވާ ގޮތަކަށް އެކަންތައް ކުރަން.
ދެން، އިންނެވީ އެސެސްމެންޓް ކޮމިޓީއަކީ ވެސް ހަމަ ލަފާދޭ ކޮމިޓީއެއް. މީގެ ހުރިހާ އޮތޯރިޓީއެއް ރެސްޓު ވެފައި
އިންނަނީ ހަމަ މިނިސްޓަރުގެ އަތްޕުޅުގައި. މިނިސްޓަރު އަތްޕުޅުގައި އިންނައިރުގައި މިނިސްޓަރަކީ މިހާރު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ޕްރޮފޯނަންޓު ވެސްމެ ދެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ، މިތަނަށް މި މައްސަލަ ފާސްކުރަން
ހުށަހަޅާނެ ފަރާތްވެސްމެ. އެހެންވީމާ، އެ ތަނުގައި ފުށުއެރުމެއް އޮތްކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނެއްހެން
އޯވަރޯލްކޮށް މުޅި ބިލާ ދޭތެރޭގައި ދެކޭ ކަމެއް އިނގޭތޯ. ދެން، އަޅުގަނޑު ކުޑަކޮށް ތަފުސީލުކޮށް ބަލާލަނީ ކަމަށް
ވިއްޔާ މިހާރު ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއަށް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ބޮޑެތި ބާރުތަކެއް ލިބޭ އިދާރާއަކަށް ވާއިރުގައި
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ތަނުގައި ޗްފީ ޕްލޭނިންގ އޮފިސަރ ނަމަވެސް އެކަހަލަ ކޮންމެވެސް އެ ކަމަށް
ރެސްޕޮންސިބަލްވާ ފަރާތެއް ހުރުން މުހި ންމު ކަމަށް. މިހާރު މި އިންގޮތުން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އޭގެ
ރެސްޕޮންސިބިލިޓީސް އެ އިންނަނީ ހަމައެކަނި މިނިސްޓަރު އަތުގައި. އެ ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީން ކުރާ ކަންތައްތައް ،
ފާސްކުރާ ކަންތައްތައް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ ނަގާ އެއްފަރާތެއް މީގެން ކަނޑައެޅުން އެއީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް
7

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ. ޕްލޭނިންގ އެސެސްމެންޓް ކޮމިޓީގެ ދެން މެންބަރުން އެކުލަވާލައްވާފައި ވާ ވާގޮތުގައި ވެސް
މިއިންނަނީ 9 ދާއިރާއެއް އެކުލަވާލާފައި އިންނަނީ އިނ ގޭތޯ. އެ ދާއިރާތަކުގެ ޑިސްޓްރިބިއުޝަނެއް އިންނަންޖެހޭނެ
އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އޭގެ އެއް ދާއިރާއަކުން މިނިސްޓަރު ބޭނުންފުޅީ ކަމަ ށް ވަންޏާ ނުވަތަ ސޮރީ،
އިޢުލާނުކޮށްގެން ކުރިމަތިލާ ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން ހޮވިދާނެ އެއް ދާއިރާއަކުން 9 ބޭފުޅުން ވެސް އިނގޭތޯ. މިސާލަކަށް
އެ ވެދާނެ އިކޮނޮމިކް ދާއިރާގެ 9 ބޭފުޅުން ކަމަށް ވެސް ވެދާނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ ޕްލޭނިންގ
އެކްޓެ އްގައި އެ އިންނަންޖެހޭ އޯވަރ ވިއު އާއި އެ ޑެޕްތް އޮފް އެކްސްޕީރިއެންސާ އެ ބައި އުނިވާ ކަމަށް. އެހެންވީމާ،
މީގައި ކަނޑައަޅާފައި މިއިނ ދަ އޭރިއާތަކު ތެރެއިން ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ޑިސްޓްރިބިއުޝަނެއް ކަނޑައެޅުމަކީ
މުހިންމުކަމެއް ކަމަށް. މިސާލަކަށް އާކިޓެކްޓުންގެ އެކަކު ހުންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް ނުވަތަ އިންޖިނިއަރުންގެ އެކަކު
ހުންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް، އެގޮތަށް ކަނޑައެޅުން އެއީ މު ހިންމުކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ. ދެން، ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ފީލްޑަށް ބަލާލާއިރުގައި ޕްލޭނިންގ އެސެސްމެންޓް ކޮމިޓީގައި އާ ކިޓެކްޗަރ ނުވަތަ ސިވިލް
އިންޖިނިއަރިންގ ޢިލްމުގެ ދާއިރާއިން އެއްބޭފުޅަކު ހުންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެއް މެންބަރަކު އެ އިންނަ އެތި
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އޭތި ސެޕަރޭޓުކޮށްލަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ މަސައްކަތަކީ ވަރަށް ތަފާތު ސެޕަރޭޓު ދެ
މަސައްކަތެއް ކަމަށް ވާތީ އެއް ބްރެކެޓެއް ތެރެއަށް ލައްވައި ނުދިނުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން، އެ
ސެޕަރޭޓުކޮށްލަން އިނގޭތޯ. ޕްލޭނިންގ އެސެސްމެންޓު ކޮމިޓީއަށް ޢައްޔަން ކުރެއްވި ފަރާތަށް ޝަރުތުތައް
މިނިސްޓަރު ޢައްޔަނުކުރައްވާ މެންބަރުންނަށް ވެސް ހިންގަވަން ވާނެކަމަށް. މިހާރު އިން ގޮތުން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ
މިނިސްޓަރަށް މީގެން އެއްވެސް ކޮލިފިކޭޝަނެއް ނުވަތަ ޓެކްނިކަލް ދާއިރާގެ ނެތް ބޭފުޅުން ވެސް ޢައްޔަނު
ކުރެވިދާނޭ އިނގޭތޯ. އެ ބޭފުޅުންނަށް ހުށަހެޅިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ މި ޓެކްނިކަލް މަސައްކަތަކަށް ވާތީވެ، އެ
ޝަރުތުތައް މިނިސްޓަރު ހުށަހަޅުއްވާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ހިނގަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ.
ޕްލޭނިންގ އެސެސްމެންޓް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަކީ ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީ ނުވަތަ އެއްވެސް ޕްލޭނިންގ އިދާރާއެއް
މުވައްޒަފުން ކަމަށް ނޫން ވެސް އެއީ ވަރަށް މުހިންމުކަމެއް އިނގޭތޯ. އެހެންނޫނީ އަނެއްކާ ވެސް މީގެ އޯވަރ ވިއު
ގެއްލެނީ. އެޑްމިނިސްޓަރ ކުރަނީ ވެސް އެއް ބައެއް. ގަވާއިދު ހަދަނީ ވެސް އެއްބައެއް. އަދި ޕްލޭން ކުރަނީ ވެސް
އެއްބައެއް ކަމަށް ވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އ ވިއު ގެއްލޭ. އެހެންވީމާ، އެ އޮތޯރިޓީގައި ތިބޭ ބޭފުޅުންނަކީ،
ކޮމިޓީގައި ތިބޭ ބޭފުޅުންނަކީ އެތަނުގެ މުވައްޒަފުން ކަމަށް ނުވުން އެއީ ވަރަށް މުހިންމުކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ދެކެން. އާދެ! ޕްލޭނިންގ އެސެސްމެންޓް ކޮމިޓީގެ ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީ ނުވަތަ، މިހާރު އިންގޮތުން ކަމަށް ވަންޏާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޭހަވަނީ ޕްލޭނިންގ އެސެސްމެންޓް ކޮމިޓީން ވަކި ގޮތަކަށް ލަފާ އެރުވި ނަމަވެސް، އެގޮތަކަށް
8

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އެކަންތައް ގަބޫލުކުރައްވާކަށް މިނިސްޓަރަކަށް އެއްވެސް، ނުކުރެއްވުމަކަށް އެއްވެސް ރެސްޓްރިކްޝަނެއް ނެތޭ.
އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އެއީ ހަމަ ޕިއޯލީ އެކަޑަމިކް އެކްސައިޒަކަށްވުމުގެ ފުރުޞަތު މީގައި ވަރަށް ބޮޑަށް
އެބައޮތޭ. ޕްލޭން އެކުލަވާލާނީ، އަދި މީގެ 19 (ހ) އިނގޭތޯ. ޕްލޭން އެކުލަވާލާނީ ހަމައެކަނި އަރބަން ޕްލޭނިންގ
މަސައްކަތް ކުރުމަށް ރެޖިސްޓަރވާ ފަރާތެއް ކަމަށް ވިދާޅު ވެފައި އިންނައިރު ގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ އޭތީގައި
އެއީ ވަރަށް ބޮޑު އޯޕަން އެއްޗެއް ކަމަށް ވާތީވެ، ރެގިއުލޭޝަންސްތަކުގައި ހުންނަންޖެހޭނެ ބައެއް ޑީޓެއިލްތައް އަދި
މީގެ ތެރެއަށް އިތުރުކުރަން ޖެހޭ ކަމަށް އިނގޭތޯ. ދެން، ފިޒިކަލް، ހަމަ އެފަދައިން އެބައިނދޭ އިނގޭތޯ މީތީގައި 25
ވަނަ މައްދާގައި ވާގޮތުން ޕްލޭންތައް ހެދޭނީ ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއިން ކޮށްފައިވާ ސާވޭއެއްގެ
މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކަމަށް އެހެން މީގައި ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ބުނެފައި އެބައޮވޭ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މިހާރު
އިންގޮތުން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމު މޯލްޑިވްސް ސަރވޭ އޮތޯރިޓީއޭ އެކިޔާ އޮތޯރިޓީ އެކަނި އިނގޭތޯ. އޭރުން މުޅި
ޕްލޭންތައް އަނެއްކާ ވެސް ރެ ސްޓްރިކްޓް ކުރެވޭ ހަމައެކަނި ދައުލަތުން ހެދޭ އެއްޗެއް ގޮތަށް. ދެން، އަޅުގަނޑު
މިހުރިހާ ޕޮއިންޓުތަކެއް އިންޑިވިޖުއަލީ ނުދެންނެވި ނަމަވެސް، ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު އަނެއް
ޕޮއިންޓަކީ، މި ގާނޫނުގައި މިއޮތް ކަންތައް އެސްޓެބްލިޝް ކުރުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ގަވާއިދުތަކެއް ހަދަންޖެހޭ.
އެ ގަވާއިދު ހަދަން ލިބިފައި އިން މުއްދަތުގެ ވާހަކަ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހަމަ އާ ކިޓެކްޓް އެސޯސިއޭޝަނާ
ބައިވެރިވަން. އަދި އޭގެ އިތުރުކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ، މީގައި ވަރަށް ގިނަ ސްޕެސިފިކް ގަވާއިދުތަކެއް
ހަދަންޖެހޭއިރުގައި މި ގާނޫނުގައި ނެތޭ އެ ގަވާއިދުތަކުގައި ހުންނަންޖެހޭނެ އެއްވެސް މައިގަނޑު އަސާސްތަކެއް
ސިފަތަކެއް ލިޔެވިފައެއް ނެތޭ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައް ، މި ގާނޫނުން އެޗްވީކުރަން އުޅޭ
ޕަރޕަސް ގެއްލުން އެއީ ވަރަށް ގާތްކަމެކޭ. އެ ގަވާއިދުތައް ހުންނަންޖެހޭނެ ކަންތައް ޑިފައިން ނުކުރެވެނީ ކަމަށް
ވަނީވިއްޔާ. އެހެންވީމާ، ގަވާއިދުގައި ހުންނަންޖެހޭނެ އަސާސްތައް މި ގާނުނުގައި އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އާދެ! އެ ހިސާބުން ނިންމާލާނަން އަޅުގަނޑުމެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ދެން، އަޅުގަނޑު ދެން އޮތް ބައިގައި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ދޭނަން އެބޭފުޅުން
އެއްޗެއް ސާފުކުރައްވަން ތިބޭފުޅުން ފަރާތުން އޮތް ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެ ފުރުޞަތު. އާދެ! ފުރުޞަތު ހުޅުވިފައި
އިނގޭތޯ މެންބަރުންނަށް. ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން.
9

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ! އަޅުގަނޑު އާ ކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން ފޮނުވާފައި މިއޮތް
ކަރުދާހުގެ ތި ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރައްވާފައި އެބައޮތް ނުކުތާއެއް. ލާމަރުކަޒީ ސިފަތައް ގެއްލިގެން ދާގޮތަށް ބައެއް
ކަންތައްތައް މި ބިލުގައި ހިމެނިފައިވާ ކަމަށް ދެވަނަ ނުކުތާގައި. އޭގެ އިތުރު ތަފުސީލެއް އަރުވަދެއްވަފާނަންތޯ؟
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޖުމުލަ އޮނިގަނޑަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްފައި އިން ކޮމެންޓެއް އެއީ ދެވަނަ ނުކުތާ. އޭގައި އިދާރީ ދާއިރާތައް
ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނުގައިވާ އަސާސީ ސިފަ އެބަ ގެއްލޭ. އޭގެ މައިގަނޑު އެއް ކަމަކީ ، ލޭންޑް
ޔޫސް ޕްލޭންތައް މި ހެދެމުން މި ދަނީ ކައުންސިލުތަކުން މިހާރު މި ގެނައި 8 ވަނަ އިސްލާޙުގެ ދަށުން.
ކައުންސިލުތަކަށް އެބަ ލާޒިމުކުރޭ ޕްލޭންތައް ހެދުމާއި، އެ ހުރިހާ ކަމެއް، އެ ކޮންސަލްޓޭޝަން ޕްރޮސެސް ހިންގުމާ.
އެއަށްފަހު ނިމިގެން މި އަންނަނީ ސެންޓްރަލީ މި އިންނަ އޮތޯރިޓީއެއްގެ ތެރެއަށް. މާނައަކީ މިހާރު ވެސް އެންމެ
ބޮޑަށް އެ ދެކެވޭ ވާހަކައަކީ، ޕްލޭންތައް ހެދުން ވަކި ތަނެއްގެ އިންނަ އޮފީހެއްގެ ތެރެއިން އެޕްރޫވަލް ޕްރޮސެސްއެއް
ހިންގާ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ވަރަށް ގިނަ ވަގުތާއި ، ގިނަ ވަގުތު ބޭކާރުވެގެން އެބަދޭ. ނުވަތަ އެއަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ
ޙައްލެއް ހޯދައެއް ނުދެވޭ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ގާނޫނަކުން އެ ލާޒިމުކުރަނީ ސެންޓްރަލް އިދާރާއެއް އޮވެފައި ، އެތާ
ތެރެއިން އެ އެޕްރޫވަލްތައް ދިނުން، އެއީ އެއް ކަމަކަށް. އެހެންވެއްޖިއް ޔާ ހަމަ އެ ގާނޫނީ ގޮތުން މިހާރު
ބާރުދެވެނީއޭ މިހާރު އޮތް ކަމަކަށް އަނެއްކާ އޭގެ އިތުރަށް. މިހާރު މިނިސްޓްރީގެ ތެރެއިން އެ ކުރަނީ. އެކަމަކު
އެޕްރޫވަލް އެ ދޭ ދިނުން މިހާރު ބަދަލުވެގެން އަންނަނީ އޮތޯރިޓީއެއް ގެ ތެރެއިން. އެކަމަކު އޭގެ ބަދަލުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އޭރު ފާހަގަކުރެވުނު ރީޖަނަލް އިދާރާތަކެއް ހެދިދާނެ. ރީޖަނަލް ތަންތަން. އެއީ އަދި ނޭޝަނަލް
ޕްލޭނިންގ އެކްޓެއްގެ ދަށުން ނެއް އަދިއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފާހަގައެއް ނުކުރެވޭ. ދެން، މީގެ ދަށުން ވެސް،
ބިނާވެށި ޕްލޭން ކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ވެސް ރީޖަނަލް ތަންތަން ހެދިއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެ
ހިސާބަކުން ނުވަތަ އެ ތަނަކުންނޭ އެ ތަނެއްގެ ޕްލޭން ފާސްކުރުމުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދާނީ. މީގައި
އޮތްގޮތުން އެ ސެންޓަރަލީ އެބަ ގެނެވޭ. ދެން، އެޕީލްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު، އެޕީލްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ވެސް މި
ގާނޫނުގެ ދަށުން ވަރަށް ހަނިކޮށް މިއޮންނަނީ. ކޮންތަނަކުންކަން އެކަން ކުރާނީ. ގާނޫނަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ފާހަގައެއް ނުކުރެވޭ ކިހިނެއްކަމެއް އެޕީލްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދެވެނީ. ދެން، ތިންވަނަ ކަމަކަށް މި ޕްލޭންކު ރާ
އިދާރާތައް، ޕްލޭންކުރާ އިދާރާތައް މި އެންމެފަހުން ނިމިގެންދާއިރު މި އޮންނަނީ ކައުންސިލުތަކަށް. ކައުންސިލުތައް
10

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އެވަނީ ޕްލޭންކުރާ އިދާރާތަކަށް. ދެން، އެ ޕްލޭންތަކަށް ހުއްދަ މިދެނީ ސެންޓްރަލީ މި އިންނަ އޮތޯރިޓީއަކުން. އެހެން
ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ހަމަ އެއް ޕްރޮސެސްއެކޭ ހިނގަނީ. އޭގައި އޮތޯރިޓީގައި ކައުންސިލުތައް ރިޕްރެޒެންޓުކުރުން ނޫނީ
އެބާވަތުގެ އެއްވެސްކަމެއް ނުއެއް ފެނޭ. އެހެންވީމާ، އޭގެ ބަދަލުގައި ޑީސެންޓްރަލައިޒޭޝަން، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި
މި ބަޔާންކުރާ ބާރުތައް އަތޮޅުތަކަށް ބެހިގެން ގޮސް އޭތި ތަންފީޛުކުރުމުގެ ސިފައަށް ވުރެ ބޮޑަށް ސެންޓްރަލީ ކަމެއް
މެނޭޖުކުރުމުގެ ވިސްނުމޭ އަދިވެސް މިފެންނަނީ. އެއަށް މިހާރު އޮތްގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ މިއޮންނަނީ އަތޮޅު، ސިޓީ
ނުވަތަ ރަށް. އެކަމަކު އެތަން ތަނުން ހަދާ ޕްލޭންތައް ހެދުމަށް ސެންޓްރަލީ އިން ތަނަށް ގެނައުމުގެ ބަދަލުގައި
ޑީސެންޓަރަލައިޒޭޝަން އިތުރު ލޭޔަރއެއް ގެންނަންވީތޯ ނޫނީ އިދާރީ ގޮތުން ކޮން ބަދަލެއްތޯ ގެނެވޭނީ، އެއީ
ވިސްނާލުން ރަނގަޅު ނުކުތާއެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި އޮވޭ ބުނެފައި ހުއްދަ ހޯދަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ތި ވިދާޅުވަނީ ކޮންމެހެން
ހުއްދަ ހޯދުން އެއީއެއް ސެންޓްރަލީ އޮންނަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫނޭ. އެވެސް ޑީސެންޓްރެލައޒްކޮށް ބޭއްވުމޭ މީގައި
ރަނގަޅު ގޮތަކަށްވާނީ ދެއްތޯ؟ އެބައޮތްތޯ އެހެން ބޭފުޅުން؟ ނެތިއްޔާ އަޅުގަނޑުގެ އެބައޮތް ސުވާލެއް. މިހާރު ތި
ބޭފުޅުންގެ އާކިޓެކްޓް އެސޯސިއެޝަނުގެ ކަރުދުާހގައި 4 ވަނަ ޕޮއިންޓުގައި، މިނިވަން ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ
އޮތޯރިޓީގެ ދައުރު ރިޔާސީ ދައުރެއްގެ މުއްދަތާ އެއްވަރު ނޫން މުހިންމު ކަމަށް ތިބޭފުޅުން ފާހަގަކުރައްވަނީ. އެއީ
ކީއްވެގެންތޯ؟
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން 4 ވަނަ ނުކުތާ ހިމަނާފައި އިން ސަބަބަކީ، ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީގައި މި އޮންނަ ދައުރު، އެހެން
ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެއީ އެސެސްމެންޓު ކޮމިޓީ މިހާރު އޮތްގޮތުންވެއްޖިއްޔާ މީގެ. އޭގެ ދައުރު، އޭގެ މާނައަކީ ދައުރެއް
ނިމިގެންދާއިރު އެ އެބަ ބަދަލުވާގޮތަށް މިއޮންނަނީ. އޭގެ ބަދަލުގައި ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ބެލެންސެއް ގެނައުން
މުހިންމޭ. އެއީ އެވަގުތަކު އެތިބި ބަޔަކު އެއްފަހަރާ ބަދަލުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ސަރުކާރަކުން އެ ހުށަހަޅާ
ހުށަހެޅުންތަކަށް އެ ފާސްކުރުން މިހާރު އޮތްގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ އެސެސްމެންޓު ކޮމިޓީން އެ ދޭ ލަފައެއްގެ މައްޗަށް މި
ބިނާވަނީ. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އޭގެ ކޮންމެ ވެސް ވަރެއްގެ ބެލެންސެއް ގެނައުން ، ދައުރުގެ މެދު ތެރެއިން ނުވަތަ
11

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އެއް އަހަރުފަހަށް ނުވަތަ އެއް އަހަރު ކުރިއަށް ގެނެސްފި ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އޭގެ ރަނގަޅު ގޮތެކޭ އެއީ. އެހެންނޫން
ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ހަމަ ދައުރު ބަދަލުވާއިރަށް މުޅި ކޮމިޓީ ބަދަލުވެގެން އެދަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެކަމު ތި ބޭފުޅުން އެބަ ސަޖެސްޓްކުރައްވާ އެބަ މިނިވަން ތަނެއްގެ ގޮތުގައި އޮތުން މުހިންމު ކަމަށް. އެހެން
ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެއް ކޮންމެހެން އެ ދައުރާއި، މިނިވަން ތަނެއްގެ ގޮތުގައި އޮތުމަކާ ގުޅުމެއް ނެތެއްނޫންތޯ؟ މިހާރު
ބިލު އޮތްގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ މިނިސްޓަރު ޢައްޔަނުކުރާ ބަޔަކު ތިބޭއިރުގައި ސަރުކާރު ބަދަލުވީމަ އެ ބަދަލުވީ. އެކަމަކު
މިނިވަން ތަނެއް ގޮތުގައި އޮންނަ ކަމަށް ވެއްޖިއް ޔާ އެއީ މުހިންމު ކަމެއް ނޫނެއްނޫންތޯ؟
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިވަން އިދާރާއެއް ގޮތުގައި އޮންނަ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ މިނިވަން އިދާރާއެއްގެ ގޮތުގައި އޮތުން އަޅުގަނޑުމެން
މީގައި މި ހުށަހަޅާފައި މިވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިނިވަން އިދާރާއެއް ގެ ދައުރު ވެސް މިސާލެއް ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ 5
އަހަރު ތެރޭގައި ހަމަވޭ. ހަމަވާ އިރުގައި ރިޔާސީ ދައުރު ހަމަވާތަނުން ނުވަތަ ފެށޭތަނުން އެއްކޮށް ބަދަލުވެގެން އެބަދޭ.
އޭގެ ބަދަލުގައި ފުރުޞަތު ލިބިދޭންވީ އެވަގުތުގައި ތިބި މެންބަރުން ބަދަލު ނުވެ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ
ހުށަހެޅުންތަކަށް ނުވަތަ ޕްލޭނިންގ އެޕްރޫވަލްއަށް އެ ގެންނަ ހުށަހެޅުންތަކަށް މިނިވަންކަމާއެއްކޮށް ގޮތްތަކެއް
ނިންމުމުގެ ފުރުޞަތު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެބައޮތްތޯ އެހެން ބޭފުޅަކު؟ އާދެ! ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ތި ބޭފުޅުން ހަމަ ބައިވެރިވެ ވަޑައިގެންނެވީތީ. އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބޭނުން ސުވާލަކީ، މި
ބިނާވެށީގެ ޕްލޭން ކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މި ހެދޭ ގާނޫނު ނުވަތަ ބިލުގެ ވާހަކަދެއްކޭއިރުގަ އި ވެ ސް އަޅުގަނޑު މި
ހިތަށްއަރަނީ ކިހާ ހިސާބަކަށްބާއޭ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން މިޖެހެނީ އިނގޭތޯ މި ހަދާއިރުގައި. އިލެކްޝަންސްގެ 5
އަހަރުގެ ސާކަލްގެ ތެރޭގައި އަދި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒަމާނުއްސުރެ ވިސްނުން މިހުރީ އެހެން. އެހެންވީމާ،
12

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އިލެކްޝަންސްގެ 5 އަހަރުގެ ސާކަލްއިން ނެއްޓި، 20 އަހަރަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންވީ؟ 50 އަހަރަށްތޯ
ވިސްނަންވީ؟ 100 އަހަރަށްތޯ ވިސްނަންވީ؟ މިއީ އެއް ޕޮއިންޓް އިނގޭތޯ. ހަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ކަމެއް
ސާފުނުވެގެން މިއުޅެނީ. އެހެންނޫނިއްޔާ އަބަދުވެސް މި ބިނާވެށީގެ ޕްލޭން ހަދާއިރުގައި ހުރިހާ ރަށެއް ވެސް ހަމަ
އެއްކޮށް ހަމަ ނަގާގޮތަށް ނަގާ ގެ އަޅާފައި އެއްކޮށް ފުރާލާގޮތަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންވީ؟ ނޫނިއްޔާ
ސަޤާފަތެއްގެ ގޮތުން އަތޮޅެއްގެ 13 ރަށް އޮންނައިރު، ހުރިހާ ރަށެއް ވެސް ހަމަ ހިއްކާ ގޮތަށްތޯ ވިސްނަންވީ؟
ނޫނިއްޔާ ހުރިހާ ރަށެއް ނުހިއްކާ، ބިން ނުހިއްކާ އޮންނަ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވަކި މިންވަރެއް ރިޒަރ ވެއް ގޮތުގައި
ބާއްވައިގެން ހިއްކަންވެއްޖިއްޔާ މުޅި އަތޮޅަށް ނުވަތަ ރީޖަން ތަކަކަށް ހިއްކާ ބޮޑު އެއް ތަނެއް ހިއްކައިގެންތޯ މިކަން
ކުރަންވީ؟ މި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ޖަވާބު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ގުޅެން އެބަޖެހޭހެން. އަޅުގަނޑުމެން މި
ބިނާވެށީގެ ޕްލޭންކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މިހަދާ ގާނޫނު މި ހަދަނީ ކިހާ މުއްދަތަކަށް، ކޮން ގޮތަކަށް، ކޮން ވިސްނުމަކުން
ވިސްނައިގެންކަން. އެހެންވީމާ، މި ތަނުގައި ވަރަށް ޕްރޮފެޝަނަލް ބޭފުޅުން ވެސް ތިއްބެވީމަ އަޅު ގަނޑުގެ މަޢުލޫމާތު
ހަމަ ސާފުވެ، މި ވިސްނާ ގޮތް ވެސް ސާފުވާން ބޭނުންވާތީ އަޅުގަނޑު ހިތަށް އެރީ މި ސުވާލުކޮށްލާނަމޭ. ކޮބަ އިތޯ
މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މީގައި ވިސްނަންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު ނުކުތާތަކަކީ. މީގެ ދިގުމިނާ އަޅާ
ބަލާއިރުގައި، އަދި ކޮންމެ ރަށެއްގައި ޕްލޭން ކުރާއިރުގައި ރާއްޖޭގައި މިހަ ރަށްތަކާ އަޅާބަލާއިރުގައި ކޮންމެ
ރަށެއްގައި ރިޒަރވްއެއް އެގޮތަށް މިސާލަކަށް ބޭއްވެން އޮތް ރަށްރަށުގައި ބޭއްވުން މުހިންމުތޯ؟ ހަމަ އެއާއެކީގައި
ކޮންމެ ރަށެއް ހަމަ ހިއްކާ ގޮތައްތޯ އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންތައްތައް ޕްލޭން ކުރަމުން ދާންވީ ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަކި ފަރާތަކައްތޯ ތި އަމާޒު ކުރެއްވީ؟ ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ޖަވާބުދެއްވުން އޯކޭ ވާނެ އިނގޭތޯ.
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ތި ފާހަގަ ކުރި ނުކުތާއަށް މި ބިލުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން
ގަވާއިދެއް ހަމަ ގައިމުވެސް އެބަ އާދޭ އެއް ކަމަކަށް. އެއީ ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ގަވާއިދެއް.
އެހެންވެއްޖެ އްޔާ އެ ގަވާއިދެއް ގެ ދަށުން އެ ކަނޑައަޅަނީ ހަމައެކަނި އެ ސަރަޙައްދަކަށް ކަނޑައެޅޭ އިޚްތިޞާސް ،
ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގަ އި ބަޔާންކުރާ އިޚްތިޞާސްގެ ތެރެއިން އެ ލިބިދެވޭ އޭރިއާގަ އި އެ ހިންގޭ ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭން
ނުވަތަ އެ ބިނާވެށި ޕްލޭން މި ހަދަނި. ދެން، މި އަންނަނީ އޭގެ އިތުރަށް ނޭޝަނަލް ސްޕޭޝިއަލް ޕްލޭނެއް އެބަ
13

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އަންނަން އެބަޖެހޭ. އަދި ރީޖަނަލް ޕްލޭންތަކެއް އެބަ ހެދެން ޖެހޭ. އޭގެ މާނައަކީ ، މި ޤައުމީ ގޮތުން މި ނިސްބަތް މި
ކޮށްފައި މި ހުރި ޕްލޭންތައް ނާންނަހާ ހިނދަކު އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ކުރިއަކަށް ނުދާނެއޭ. ދެން 20
އަހަރުގެ މުއްދަތަކަށް ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭން މި ހަދަނީ. 20 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް. އެއަށްފަހު 5 އަހަރުން މި
އަންނަނީ މި ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ، އެ ރަށެއްގެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން މި އަންނަނީ. ދެން، އެއަށްފަހު މި އަންނަނީ
ރިވިއު ކުރުމުގެ ޕްރޮސެސްއެއް މީގެ ތެރޭ ގެންނަނީ. އެހެންވީމާ، ހަދާއިރުގަ ދިގު މުއްދަތައް ހެދުން އެއީ އެކަން
ވާންވީ ގޮތަކީ. އޭގެ އިތުރުން އޭތި އެލައިން ވާންވީ އަސްލު ރީޖަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް މަގުފަހިކުރާގޮތަށް ޤައުމީ
ތަރައްޤީގެ ، ޤައުމީ ތައްޤީއާ ގުޅުންހުރި ޕްލޭންގެ އިތުރުން ރީޖަނަލް ޕްލޭންގެ ތެރެއިން ދެން އެއަށް ނިސްބަތްކޮށްފައި
މި އަންނަންވީ މި ޑޮކިއުމަންޓް. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖެއް ޔާ އެއަށް ޙައްލެއް ލިބިގެން ދާނެ އެއްގޮތް އެއީ.
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ކައުންސިލް މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއަށް އެއްޗެއް އެޑްކޮށްލަން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ވެއްޖެ ކަމަށް
ވަނީވި އްޔާ ޕްލޭނިންގ އެކްޓަކުން އިންނަ ކޮންޓިނިއުޓީ އޮފް އެ ޕްލޭނެއް ގެންގުޅުމަށް، ޕޮލިޓިކަލް ސައިކަލްއިން
އެބައި ނެގުމުގެ އެންމެ މުހިން މު އެއް ކަމަކީ ، މި ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީގެ ފަންކްޝަނިންގ އެ ޕޮލިޓިކަލް ބޭފުޅުންގެ
ޑައިރެކްޓު ކޮންޓްރޯލުން ނެގުން ދެއްތޯ؟ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ސަޖެސްޓުކުރަނީ. އެ މިނިސްޓަރގެ ބެލުމުގެ
ދަށުގައި ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީ އިންނަ ކަމަށް ވެއްޖެއް ޔާ ޕްލޭންކުރާ ފަރާތަކީ ވެސް ހަމަ އެ ފަރާތް ކަމަށް ވެފައި،
އެކްޒެކިއުޓުކުރާ ފަރާތަކީ އެ ފަރާތް ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެ މަޤްޞަދު ގެއްލޭ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
އަޅުގަނ ޑުމެންގެ ތަފުސީލު ނޯޓުގައި ޖަހާލާފައި ވެސް އިންނާނެ މިހާރު އެކްޓު އިން ގޮތުން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ
ކޮމިއުނިޓީ ކޮންސަލްޓޭޝަން ނުވަތަ އެ ބަޔަކާ ކޮންސަލްޓު ކުރަން އިންނަނީ އޭގެ އެޕްރޫވަލް ސްޓޭޖްގަ އި އިންނަނީ
އިނގޭތޯ. އެ ޕްލޭން ތައްޔާރުކުރުމުގެ ސްޓޭޖްގައި އެއްވެސް ގޮތަށް އެ ކޮމިއުނިޓީއާ މަޝްވަރާކުރުމުގެ
ރިކުއަޔަރމެންޓްއެއް މިއަކު ނީނދޭ. އެހެންވީމާ، ހަމަ އަނެއްހެން ބުނަނީ ކަމަށް ވިއްޔާ އެޕްރޫވަލް ފާސްދީފައި،
މީގައި ރަޖިސްޓަރީ ކޮށްފައި އިން ބޭފުޅަކަށް އެއްވެސް ގޮތަކަށް އެ ކޮމިއުނިޓީއާ ކޮންސަލްޓު ނުކޮށް މި ޕްލޭން
ހަދާފައި އެ ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއަށް ފޮނުވާ ، ދެން އަދި އެ އެއްޗަކީ އެ އިރެއްގައި އިންނަ ސަރުކާރަކުން ބޭނުންވެގެން
ކުރާ ކަމެއް ވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އެއްވެސް ރިވިއުއެއް ނެތި އޭތި ފާސްވުމުގެ އޮޕޮ ޗުނިޓީ މީގަ އި އެބަ އިނދޭ
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ ، އެ ޕްލޭންކުރުމުގެ ޕްރޮސެސްގެ ތެރެއަށް އެ ކޮމިއުނިޓީ ކޮންސަލްޓޭޝަން އިންނަން ޖެހޭނެ
ގޮތަށް އެ ވެއްދުން އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ އިނގޭތޯ.
14

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރުގެ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގަ އި އޮތީ އެގޮތަށްހެން އިނގޭތޯ. ރައްޔިތުންނާ މަޝްވަރާ ކޮށްގެން
ފުރަތަމަ ވެސް ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭން ހުށަހެޅެނީވެސް. ރައްޔިތުންގެ ވޯޓަކުން އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ އޮންނަނީ ވެސް
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ ، އެއީ ހަމަ އިނީޝިއަލް ސްޓޭޖްގައި، މި ގާނޫނަކުން ނޫން. ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގަ އި. މި
ގާނޫނުގަ އި އެކަން ޑެސްކް ކޮށްފައި އޮތްތަނެއް ފާހަގައެއް ނުވޭ. އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މީގަ އި، ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގަ އި މީގަ އި އަސްލު މުޅި އެތި ގުޅިފަ އި މި
އޮންނަނީ ހުއްދަ ދިނުމާ ހިސާބުގައި އަސްލު ގައި. އެންމެ ބޮޑަށް ޚިޔާލު ތަފާތުވުން ވެސް މިއޮތީ ހުއްދަ، އަޅުގަނޑަށް
ވެސް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގަ އި މުޅި މި ބިލުގެ މީގެ މުޅި އޮތޯރިޓީ އައި ސް ލިބެނީ މިނިސްޓަރުގެ މައްޗަށް.
މިނިސްޓަރުގެ ދަށުން އެ އޮންނަ އޮތޯރިޓީއަކީ ވެސް އަދި ޕްލޭނިންގ ކޮމިޓީއަކީ ވެސް. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ، މި
ހުއްދަ ދިނުން ލާމަރުކަޒު ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ ކިހާ ވަރަކަށް އޭތި ދޫކޮށްލެވިދާނެތޯ؟ ރަށު ލެވެލްއަށް ދޫކޮށްލެވިދާނެތޯ
ނުވަތަ އަތޮޅު ލެވެލްއަށް ދޫކޮށްލެވިދާނެތޯ ނުވަތަ ރީޖަނަލް ލެވެލްގައިތޯ އެކަން ކުރަންވީ. މި ދެންނެވީ އަޅުގަނޑު
ވެސް މި ވާހަކަ ދައްކާއިރު ވެސް ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޒިންމާދާރުކަން ވެސް މީގެ ތެރެއަށް ވަންނަން އެބަޖެހޭ. ހަމަ
ރަށްރަށު ކައުންސިލުތަކަކީ ވެސް އިންތިޚާބުވެފައި ތިބޭ ބައެއް. ވަރަށް ބޮޑަށް ސިޔާސީކޮ ށް ޑިޒިޝަންތަކާ އެއްޗެހި
އަންނާނީ. އަންނައިރުގައި އެކަމަކު އެ ރަށެއްގަ އި އޮންނަ ބިން އެންމެ ހެޔޮ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ޓަކައި،
ޒިންމާދާރު ގޮތުގަ އި ބޭނުންކުރުމަށް ޓަކައި މި ދެންނެވީ؛ ތިބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލުގަ އި އެ ހުއްދަ ދިނުމުގެ ކަންކަން؛ ދެން
ދެންމެގައި އާ ކިޓެކްޓް އެސޯސިއޭޝަންސްގެ ރައީސް ވިދާޅުވެއްޖެ އިތުރު ލޭޔަރއެއް ލައްވާ ވާހަކަ. ކިހާ ހިސާބެއްގައި
އެކަން އޮންނަން ޖެހޭނެ ކަމަށްތޯ ތިބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވަނީ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަކި ބޭފުޅަކަށްތޯ؟ ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް .
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
15

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މުޅި މި ބިލު އަޅުގަނޑުމެން ކިޔާލިއިރުގަ އި ފެންނަނީ ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީގެ
ނަމުގައި އިދާރާއެއް ހެދުމަށްފަހު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން މިނިސްޓަރ ޒިންމާވާގޮތަށް އިދާރާއެއް ހެދުމަށްފަހު، އެ
ތަނުން ހުރިހާ ޕްލޭންތަކަށް ހުއްދަދެވެމުން ދާތަން. ހުރިހާ ޕްލޭނެކޭ މި ފާހަގަކުރީ ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭންތަކަށް. ދެން
އޭގެ އިތުރުން، އޭގެ ތެރެއިން ދޫކޮށްލެވޭނީ ކިހާ މިންވަރެއްތޯ. ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހިންގުމުގެ ނިޒާމު
ބައްޓަން ކުރެވިފައި އޮތްގޮތުން މި އަންނަނީ ރަށު ކައުންސިލު، އަތޮޅު ކައުންސިލު، އެ ގޮތަށް މި އަންނަނީ.
އަންނައިރުގަ އި ރީޖަނަލް ލެ ވެލްގެ އިދާރާތަކެއް ނެތް އެއްވެސް މިންވަރަކަށް. ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި އޭގެތެރެއަށް
ގެނެވިފައެއް ނެތް. ދެން، އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނުނީ ބިނާވެށި ޕްލޭން ކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ބިލު.
ދެން، އެއަށްފަހު، ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ އެކްޓެއްގެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނ ޑުމެންނަށް އިވިފަ އި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އޭގެ
ތެރެއިން އެ ކަވަރު ކުރޭތޯ. އޭގެ ދަށުން، މިސާލެއްގެ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ އެކްޓެއްގެ ދަށުން
ރީޖަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް މަގުފަހިކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި ރީޖަނަލް އިދާރާތަކެއް ހެދިދާނެ. އެ ހަދައިފި ކަމަށް ވެއްޖެއް ޔާ
އެ ތަންތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޫކޮށްލެވިދާނެ ސެންޓްރަލީ މި އިންނަ ޕްލޭންތައް އެޕްރޫވް ކުރުމުގެ ބާރުތައް.
އެގޮތަށް ގެންދެވިދާނެ. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެ އަތޮޅެއްގަ އި ނުވަތަ އެ ރަށެއްގެ ސަރަޙައްދަކުން، އެ ރަށަކުން
ނުވަތަ ސިޓީއަކުން ހަދާ ޕްލޭން ފާސްކުރާނީ އެ ރީޖަނެއްގެ އިންނަ ބޯޑަކުންނޭ. އެ އިދާރީ އިންތިޒާމު ރޭވިފައި އޮތީ
ކޮން ގޮތަކަށް ކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދިއެއް އެއްވެސް ބިލަކުން ފެންނާކަށް ނެތް. މި ދެ ބިލަކުން ވެސް.
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރީ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު އަދި މި ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ބިލު. އެހެންވީމާ، އެހެން ކަމަށް
ވެއްޖެ އްޔާ އޭގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޫކުރެވިދާނެ. ދެން، ސެންޓްރެލީ އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަންނާނީ ގަ ވާއިދު
ހެދުން. ދެން، ރީޖަނަލް އިދާރާތައް އެ ތަންތަން މޮނީޓަރކުރުން. އެއީ ގެނެވިދާނެ ގޮތެއް.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދެންނެވި ވާހަކައަކީ މިސާލަކަށް، ރަށުން، ރަށު ކައުންސިލަކީ ޕްލޭނިންގ އިދާރާއެއް ކަމަށް މީގައި އެބަ
ބަޔާންކުރޭ. ކައުންސިލުން ރައްޔިތުންގެ ރުހުމާ އެކީގަ އި ތައްޔާރުކުރާ ޕްލޭން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިމެނިދާނެތޯއޭ
މިސާލަކަށް ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީގެ، މި ދެންނެވި މަރުކަޒީ އިދާރާގެ ލަފާ ހޯދުމަށް ފަހުގައި ހުއްދަ ދެނީ ރަށު
ކައުންސިލުން ނުވަތަ އަތޮޅު ކައުންސިލުން ކަމަށް. ދެން، އިތުރު ލޭޔަރއެއްގެ ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް
އުނދަގޫ ކަންނޭނގެ ރާއްޖެ އުފެދިފައި މިހާތަނަށް، ކުރީގަ އި އެންމެ ފުރަތަމަ 2008 ގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން ދިޔަ ޕްރޮވިންސްތަކެއް ގާ އިމު ކުރެވުނު. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ އެހާ ބޮޑަކަށް ވައިގައި ހިފި ނިޒާމެއް ނޫން
16

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ކަންނޭނގެ. އޭ ގެ ބަދަލުގައި ހަމަ މީހުން ބަލައިގަންނަ، ރާއްޖޭގަ އި ޒަމާނުންސުރެ މީހުން ބަލައިގަންނަނީ އަތޮޅު.
އެހެންވީމާ، މި ލާމަރުކަޒީ ފަށާތާ ތެރޭގައި އަތޮޅު ކައުންސިލުތައް ވެސް އެބަ އޮވޭ. އަނެއްކާ އަތޮޅު
ކައުންސިލުތަކުގައި އެބަތިބި މިހާރު ވެސް މި ދެންނެވި އެތައް ދުވަހެއް ވަންދެން ރަށްރަށުގައި ބިމުގެ މިންއެޅުމާ
މިކަންކަމުގައި މަސައްކަތްކޮށްފަ އި އެ ދާއިރާއިން ތަމްރީނު ވެސް ހިސާބަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ލިބިފައި، ވަރަށްބޮޑަށް
ތަޖުރިބާ ލިބިފައި ތިއްބެވި މުވައްޒަފުން އެބަތިބި. އަތޮޅު ފެންވަރުގަ އި އެކަން ބޭއްވުން ކޮބައިތޯ އޭ ތިބޭފުޅުން
ޚިޔާލަކީ؟ މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ، މިހާރު އެބޮތް އަޅުގަނޑުމެން ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީއަށް ގޮއިދޫއިން ބޭފުޅެއްގެ ޝަކުވާ
އައިއްސަ. އެ ރަށުގެ ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭނާ ބެހޭ މައްސަލައެއްގަ އި. މި ދަންނަވާ އެއްޗަކީ އެޕީލްކުރުމުގެ ކަންކަން ،
މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަން ދޭންޖެހޭނެ ކަންނޭނގެ އެ އަތޮޅު މީހާއަށް ލުއިފަސޭހަގޮތަކަށް
އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެ އް އޮތުން. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ރަށާ ހިސާބުން ކިހާވަރެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ދެވިދާނެތޯ. އަތޮޅާ ހިސާބުން ދެވޭނީ ކިހާވަރެއްތޯ، މިދެންނެވީ އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކިހިނެއްތޯ. އެހެންނަމަވެސް، މި
ދެންނެވި ޒިންމާދާރުކަން އިނގޭތޯ، އެ ފަންނީ ގޮތުން އެ ތަބާވާންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާ އެއްޗެހި ޔަޤީންކުރުމަށް ޓަކައި
ތި ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުމަކީ ކޮބައިތޯ އޭގައި؟
އެސޯސި އޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ޖެނެރަލް ސެކްރެޓަރީ ޢަބްދުاله ނައުޝާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް އެޑްކޮށްލަން ބޭނުން. މި ރާއްޖެ އޮތްގޮތުން ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް މި ހަދަން ޖެހެނީ މައި
ސަރުކާރަށް ދެއްތޯ. ދެން، މިހާރު ވެސް މި ކޮމިޓީގައި، މި ބިލު މި އިންނަ ކޮމިޓީގައި މި އިންނަ ގޮތުން، އެ
މަޤްޞަދުތަކުގެ މި އިންނަނީ އެ ކަނޑައަޅާފައި އޮންނަ ވަކި ދާއިރާތަކަކަށް އޭތި ފެތޭ ކަމަށް ވަންޏާމު އޭތި
ފާސްކުރުމަށް އެއަށް ކޮމެންޓްކުރުމާއި ނުކުރުމާ ދޭތެރޭގަ އި. އެހެންވީމަ އެ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ލަނޑުދަނޑި
ހާސިލުވާގޮތަށް ރަށަކުން ވިޔަސް އަދި އަތޮޅަކުން ވިޔަސް މި ޖެހެނީ މި ސްޕޭޝިއަލް ޕްލޭންތައް ތައްޔާރުކުރަން.
އެކަން އަޅުގަނޑު ހިތުން މިވަގުތު މީގައި އިން ގޮތުން ވެއްޖެ އްޔާމު، މީގަ އި އިން މި ކޮމިޓީއަށް މި ކިޔަނީ
ޓެކްނިކަލް އެސިސްޓެންސް ކޮމިޓީ. އެ ކޮމިޓީން މި ކޮށްދޭ ކަމަކީ، އެ ހަދާފައި އޮތް ޕްލޭނަކީ އިނގޭތޯ، އެ
ލަނޑުދަނޑިތައް ހާސިލުވާގޮތަށް އޭގެތެރެއިން ހެދިފައި އޮތް އެއްޗެއްތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ، އަޅުގަނޑު މީގެ މާނަކުރީ
އެގޮތަށް. ދެން، އޭގައި ވެސް ވާގޮތަކީ، ދެން ކޮންމެހެން އެ ކޮމިޓީން އެދޭ ލަފާ؛ މިހާރު މި އޮތީ މިހެނެއް ނޫނޭ ،
އެހެނެއް ނޫނޭ، އެހެން ބުނިކަމުގައި ވިޔަސް މިވަގުތު މީތި އިންގޮތުން ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއަށް އެބަ
އަޅުގަނޑަށް އޭތި މާނަކުރެވޭ އެ ޑިޝިޝަން އޯވަރރައިޑް ކުރުމުގެ. އެހެންވީމާ، ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގް އޮތޯރިޓީއަކީ
17

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ބައި ޑިފޯލްޓު އަސްލުގަ އި މިނިސްޓަރު. މިހާރު މީތި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާނަކުރެވެނީ އެހެން. އެ ކޮމިޓީގަ އި
އަސްލުގަ އި މި އިންނަނީ އެސައިންކޮށްފައި އެހުރި ލަނޑުދަނޑިތައް ހާސިލުވާގޮތަށް ހެދިފައި އިން އެއްޗެއްތޯ ނޫންތޯ
ބަލަން. އެހެންވީމާ، އަސްލުގަ އި ކޮންމެ ރަށަކުން ވެސް މި ހަދަން މިޖެހެނީ އެ މީހުންގެ އެ ޕްލޭނެއް. ހެދީމަ އެ
ޑަބަލް ޗެކްކުރުމުގެ ޕްރޮސެސްއެއް މި އަންނަނީ އަސްލުގައި އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް އޭތި މާނަކުރެވެނީ އޭތި އެގޮތަށް.
އަޅުގަނޑުގެ ހަމައެކަނި ކޮންސަރންއަކީ އެހެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެޕޮއިންޓްކޮށްފައި އިންނަ ކޮމިޓީއެއް
އެޑްވައިޒަރީ ކޮމިޓީއަކަށް ލާފަ އި އަދި އޭގެ މައްޗަށް އެހެން ބައެއްގެ ބާރެއް ހިންގީމަ އެބައުޅެއޭ މީތީގަ އި ކޮންމެ ވެސް
ކަހަލަ ހަމަނުޖެހުމެއް. އެ ހައިރާކީގޮތުން އެބަ އަޅުގަނޑު؛ މިހާރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެޕޮއިންޓުކުރާ މެންބަރުން
އެޕޮއިންޓްކުރާ 5 ދައުރު ކޮމިޓީއަކަށް ހަމައެކަނި އެޑްވައިޒަރީ ކެޕޭސިޓީއެއްތޯއޭ އިންނަންވީ ނޫނީ ޑިޒިޝަން
މޭކުކުރުމުގެ ކެޕޭސިޓީއެއްތޯ އިންނަންވީ؟ އެ ތަންކޮޅު އަޅުގަނޑު؛ އެއީ އަސްލުގަ އި އަޅުގަނޑުގެ...
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދިވެސް އަޅުގަނޑު ދެންމެ ސުވާލުގެ ސީދާ ޖަވާބު ނުލިބޭތީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަ ން. މި ދެ ންނެވީ މީގައި
ބަލަންޖެހޭނީ ހަމައެކަނީ ފަންނީ ގޮތެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭކަންނޭނގެ މިހާރު؛ ދެން، ތިބޭފުޅުންނަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ރާއްޖޭގެ ކަންކަން، މިސާލަކަށް ރަށެއްގެ ގެވަޅު ހުއްދަ ހޯދަން އުޅެންޖެހޭ ހާލު މިހާރު.
ރަށެއްގަ އި ގެސްޓްހައުސްއެއް ހުއްދަ ހޯދަން އުޅެންޖެހޭ ހާލު އިނގޭތޯ. މިހާރު ހުރި މައްސަލަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ،
ފަސޭހަކޮށް އެ ކަންކަން ކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް މި ދެންނެވީ ، އެންމެ ރަނގަޅަށް އެންމެ ހަރުދަނާ ގޮތަކަށް ހިންގޭނީ ރަށު
ފެންވަރުގަ އި، މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިމެނިދާނެތާ ތި ވިދާޅުވާ ކޮމިޓީއެއްގެ ލަފާގެ މަތިން އަތޮޅު
ކައުންސިލުންނޭ ހުއްދަ ދޭނީ. އެގޮތަށް މި ދެންނެވީ އަތޮޅު ކައުންސިލުތޯ، ރަށުކައުންސިލުތޯ އެ ދެ ފަށަލައިގެ
ތެރެއިން ކޮން ފަށަލައެއްތޯ ތިބޭފުޅުން އިޚުތިޔާރު ކުރައް ވަނީ ؟
އެސޯސި އޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ޖެނެރަލް ސެކްރެޓަރީ ޢަބްދުاله ނައުޝާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތި ދެންނެވި މައްސަލައަށް އޮތް ޙަ އްލަކީ، މީގަ އި މިހާރު ވެސް ބައެއް ތަންތަނުން އެބަ ދޭ
ކަންނޭނގެ ބައެއް ކްލޯސްތަކުން މާނަކުރާގޮތުން. އެކި ލެވެލް ލެވެލްއަށް އޭތި ހުއްދަ ބަހާލުން. މިސާލަކަށް ތި
ވިދާޅުވާހެން ގެވަޅު ނޫނީ އެހެން ގޮތަށް؛ މިހާރު ވެސް ބައެއް ކަންތައްތަކަށް އެބަހުރި ޕްލޭނިންގ ކޮންޓްރޯލް ދޯ
އަނެކަތި ކޮށްފަ. އެހެންވީމާ ، އެގޮތަށް އޭތި ސަބް ޑިވައި ޑްކޮށް، އެ ހުއްދަ ބައިބަ ޔަށް ބެހުނީމަ، މިހާރު ރަށު
18

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ކައުންސިލު ލެވެލްއިން، ނުވަތަ އަތޮޅު ކައުންސިލް ލެވެލްއިން ހުއްދަ ދެވޭގޮތަ ކަށް އޮތުން އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއް ނުވޭ
އޭގެ ޒާތުގައި މައްސަލައަކަށް ވާނެހެނެއް. މި ބިލުގައި މިހާރު ވެސް ހުރި ބައެއް ކަހަލަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި އެގޮތަށް
ދޫކޮށްލާފަ. ސްޕެސިފިކަލީ ގެވަޅެއް ނޫން ޖެހިފައި އިނީއެއް. އެހެންނަމަވެސް، އިމާރާތެއް ބޭނުންކުރުމުގެ ތެރޭގައި
އަންނަ ބަދަލުތައް، މިސާލަކަށް ގެއެއްގަ އި އިންނަ، ތިރީގަ އި އިންނަ ގުދަނެއް ގަރާޖަކަށް ބަދަލުކުރަން ވެއްޖެއްޔާ
ވެސް އެ ވެސް މީގައި އެބޮތް. މިހާރު އެއަކަށް ދާކަށް ނުޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް މީތި ތި ގޮތަށް
އިތުރުކުރެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރެވެނީ. އެއީ ރަށު ލެވެލްގައި ވެސް ހުންނާނެ ހުއްދަ ދެވޭ ކަންތައްތަކާއި،
އޭގެ މައްޗަށް ދާންޖެހޭ ކަންތައްތަކާ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް މީތި ބައްޓަންކުރުން ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދެން
ހެދޭ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދޭ ހުއްދައެއް ނުވަތަ ޑިސިޝަންއެއް އިނގޭތޯ، ހުއްދައެއް ދީގެން ނުވަތަ ނުދީގެން ނުވަތަ ދީފައި އޮތް ހުއްދައެއްގެ
ބޭއިންސާފު ކަމުން ނުވަތަ ހުއްދައެއް ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ދެން ދާނީ ކޮންތާކަށްތޯ އެކަމުގެ ޝަކުވާ އުފުލަން؟
އެކަމާ.
އެސޯސި އޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ޖެނެރަލް ސެކްރެޓަރީ ޢަބްދުاله ނައުޝާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިވަގުތު މީތި އިނީ އެހާ ހަމަޖެހޭ އުސޫލެއްގައެއް ނޫން އިނގޭތޯ. މިވަގުތު ހުރިހާކަމެއް ދީފައީ އިނީ މި ކޮމިޓީއަށް.
ކޮމިޓީން ގޮތް ނިންމަނީ ވެސް. ކޮމިޓީން މައްސަލަ ބަލަނީ ވެސް. އަޅުގަނޑަށް ހިއެއްނުވޭ އެއީ އޭގެ ޒާތުގައި އެހާ
ރަނގަޅު އުސޫލެއްހެނެއް. މީގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނަށް އައުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ރިސަރޗް
ހަދާލިން. މެލޭޝިއާގައި ޓައުން އެންޑް ޕްލޭނިންގ އެކްޓް އިންނަނީ ކިހިނެއްތޯ. އޭގަ އި އިނދޭ އެޕީލް ބޯޑެއް
ތައްޔާރުކޮށްފަ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މީގައި ވެސް އެބަ އިންނަންޖެހޭހެން ވަކިން އެޕީލް ބޯޑެއް ހެދިފަ. މިވަގުތު
އިންނަނީ ހަމަ ހުރިހާކަމެއް ކޮމިޓީގެ؛ އެޑްވައިޒަރީ ކޮމިޓިއެއް ވީމަ އެ މީހުން ނަގާ ޑި ޒިޝަނަކަށް އެޕީލް ކުރަން ވެސް
އަނެއްކާ ވެސް ރިވިއު ކުރާނީ ވެސް އެމީހުން. އެގޮތަށް މީގަ އި މިވަގުތު މިހިރީ. މިއަކީ އަޅުގަނޑަށް ހިއެ އްނުވޭ އެހާ
ރަނގަޅު އުސޫލެއްހެނެއް.
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ކައުންސިލް މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
19

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރު މި ޕްލޭނިންގ އެކްޓު ތައްޔާރުކުރެވިފައި މި އިނީ މިވަގުތު ހަމަ ދަތިވެފައި މި އިންނަ
ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭން ހެދުން އެއީ ޕްލޭނިންގ ކަމަށް މާނަކުރެވިގެންހެން މީތި ހެދިފައި މި އިނދީ އިނގޭތޯ. މީތި
ފޯކަސްކުރެވި ގެން މި އިންނަނީ ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭން ހެދުމުގެ ކަންތަ ކާ. ދެން ތިބޭފުޅުން ވެސް ތި އެ ކަންތައް؛
އެހެންނަމަވެސް، މީގެން ހަމަ އެކަމަކު ޕްލޭނިންގ އެކްޓުން އެބައާދޭ ރީޖަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް މާސްޓަރ ޕްލޭނާއި
ސިޓީ؛ މި ހުރިހާ އެއްޗެއްގެ ތެރޭގައި އިންނަ ކުޑަ ކޮމްޕޯނަންޓު ނޫންތޯއޭ ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭން އެއްޗަކީ ދެއްތޯ؟
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަނެއްހެން އެބައި ރަށުން އެޕްރޫވް ކުރާގޮތަށް ވެސް، ނުވަތަ އެ އަތޮޅުން އެޕްރޫވް
ކުރާގޮތަށް ވެސް ދޫކުރުމުގެ އޮޕޮޗިނިޓީ މީގެތެރޭގައި އެބައިނދޭ ރީޖަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓު އަނެކެތީގެ ތެރޭ. ދެން
އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ހަމަ ދިޔަ ޕޮއިންޓަށް އަނެއްކާ ވެސް ދާން ބޭނުންވޭ. މިހާރު މީގައި މިއިންގޮތުން
ވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ގަވާއިދުތައް މިނިސްޓަރ އެކުލަވާ ލަންޖެހޭ ގަވާއިދުތަކު ގެ ތެރޭގައި ހުންނަންޖެހޭ އަސާސީ
ސިފަތައް މީގެތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މަދޭ. މިސާލަކަށް ހުއްދަ ދޫކުރާ އޮތޯރިޓީތައް މީގެތެރެއިން ޑިވޯލްވްކުރެވޭނީ
ކޮން އޮތޯރިޓީތަކެއް ކަމެއް ނުވަތަ ނޫންކަމެއް، މިހަލަ އެއްޗިހިތައް މީގެތެރޭގަ އި ނެތޭ. އެހެންވީމާ، ވާގޮތަކީ މި
އެޑްމިނިސްޓަރކުރާއިރު ތި ވިދާޅުވާހެން ވަރަށް ގިނަ އިންކޮންސިސްޓުތައް އައުމުގެ ފުރުޞަތު މީގައި އެބައޮތޭ.
އެހެންވީމާ، އެ ރެގިއުލޭޝަންސްތަކުގެ ހުންނަންޖެހޭ އަސާސީ ސިފަތައް، މިސާލަކަށް ހަމަ ތި ވިދާޅުވާ ގޮތަށް
ޑިވޯލްވްކުރެވޭނީ މިތަނުން ކޮން އޮތޯރިޓީތަކެއްތޯ. އެއެއްޗިހި ހުރުން ވަރަށް މުހިން މުކަމަށް އަޅުގަނޑުމެނަށް
ފާހަގަކުރެވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން.
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ތެންކިއު. އަޅުގަނޑަށް ދެ ސުވާލެއް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް ކުޑަކޮށް، ދެން ތި ބޭފުޅުން، ޓެކްނިކަލް ބޭފުޅުން
މި ދާއިރާގެ ސްކޮޑްސް ވީމައާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. އަސްލު ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން އާއި ފިޒިކަލް
ޑިވެލޮޕްމަންޓު ޕްލޭންއާ ، އަޅުގަނޑަށް ފަހުމުވެފައި އޮތްގޮތު ން މިއީ އަދި ތަފާތު ދޭއް ޗެއް. އެކަމަކު، މި ގާނޫނުގެ
ޑެފިނިޝަންގެތެރޭގައި އެބައޮވޭ ފިޒިކަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓު ޕްލޭން ޑިފައިންކޮށްފައި 52 ވަނަ މާއްދާގައި. ދެން ، ލޭންޑް
ޔޫސް ޕްލޭންގެ ވާހަކައެއް އޭގެ ޒާތުގައެއް ނު އެއް އާދޭ. އެހެންވީމާ، މި ދޭތި މިއީ ކިހާ ތަފާތެއް ހުރި ދެ އެއްޗެއްތޯ
20

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ވިދާޅުވެދެވިދާނެތޯ، އެއް ސުވާލަކީ. ދެން، ދެވަނަ ސުވާލަކީ ފިޒިކަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭނެއްގަ އި ހުންނަންޖެހޭނެ
ސިފަތައް، އަސާސީ ސިފަތައް ނުވަތަ އެ ކްރައިޓީރިއާސްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މި ގާނޫނު ބައްޓަންކޮށްފަ އި
އޮތްގޮތުން މިއޮތީ މިނިސްޓްރީން ހަދާ ގަވާއިދަކަށް އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ދާގޮތަށް. ނަމަވެސް، ހައު ޑިފިކަލްޓް ޓާސްކް
އިޒް އިޓް، ގާނޫނެއްގައި އެ މިނިމަމް ކްރައިޓީރިއާސްތައް ނުވަތަ އެ އަސާސީ ސިފަތައް ބަޔާންކުރުން ތި ބޭފުޅުން
ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތުގައި އެއީ ވަރަށް އުނދަގޫކަމެއްތޯ ނުވަތަ އެއީ އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްގެންނުވާނެ ޒާތު ގެ
ކަމެއްތޯ ކިހިނެއްތޯ. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ދެވަނަ ސުވާލަކީ. ތެންކިއު.
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ސުވާލު. ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭންއާ ފިޒިކަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް މާސްޓަރ ޕްލޭންއަކީ އެކައްޗެއްތޯ ދޭއްޗެއްތޯ.
އަޅުގަނޑަށް މި ބިލުން ފާހަގަކުރެވުނީ މި މާނަކުރުމުގެ ބައިގަ އި، ފިޒިކަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް މާސްޓަރ ޕްލޭންކަމަށް
ބުނެފައި ވަނީ ބިން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ޕްލޭނަށޭ. މި ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ގާނޫނުގެ ތެރެއިން
ގެނެއްސަ މާސްޓަރ ޕްލޭން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އެބައޮތް ޢަމަލުކުރާ ގަވާއިދެއް. އެއީ ބިނާވެށި
ޕްލޭންކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ގަވާއިދެއް. އެއީ ބިމާ ބެހޭ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ތައްޔާރުކޮށްގެން ގެންދާ ގަވާއިދެއް. އޭގެ
ދަށުން ހަމަ ރަށްރަށުގެ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭންތައް ވެސް ތައްޔާރުކުރަމުން އެ އަންނަނީ. އަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑަށް
ފެނުނު ލާމަރުޒީ ގާނޫނަށް ގެނެވުނު 8 ވަނަ އިޞްލާޙުގެ ދަށުން ރަށެއްގެ އިޚްތިޞާސް ކަނޑައެޅިގެން ދިޔައިރުގަ އި
އެ ރަށުގެ ފަސްގަނޑު އެކަން ޏެއް ނޫން އެ ރަށަކީ. ފަޅުތެރެއާއި، ދެން ޖެހިގެން މި އޮންނަ ފަޅުރަށް، އެ 700
މީޓަރު ނުވަތަ އެ ބުނާ އަދަދެއް އަރާ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެބަލިބޭ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ރަ އީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް
އެބަ ކަނޑައެޅޭ އެ ރަށުގެ ބައެއްގެގޮތުގަ އި ބައެއް ސަރަޙައްދުތައް ނުވަތަ އިޚްތިޞާސުން އުނިކުރެވޭ. އެހެން ކަމަށް
ވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ އެ ރަށެއްގެ މި ޕްލޭން ދިގު މުއްދަތަކަށް އެކުލަވާލާއިރު އެ ރަށެއްގެ
އިޚްތިޞާސް ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މާނަކޮށްދީފައި އޮންނަކަން. އެހެންވެއްޖިއްޔާ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނަކީ ބިން
ތަރައްޤީކުރުމުގެ ޕްލޭން އެއާ އެއްކޮށް މި މާސްޓަރ ޕްލޭނެއްގެ ، ޙަޤީޤަތުގަ އި އެއީ އެ ފިޒިކަލް ޑި ވެލޮޕްމަންޓް
ޕްލޭނާއި ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނަކީ އެކައްޗެއްގެ ގޮތުގަ ހަމަ އޮންނާނީ. އެކަމަކު، އެއާ އެއްކޮށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުރިހާ
ޑޮކިއުމަންޓެއް އެއީ. އޭގެ މާނައަކީ ހަމައެކަނި ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން އެކައްޏެއް ނޫނޭ. އެއާއެއްކޮށް އެ ގެންނަންޖެހޭ
ދުރު ރާސްތާގެ ރިޕޯޓްތަކާ އި، އެ ހުށަހަޅަންޖެހޭ އިދާރީ ހުރިހާ ލިޔެކިޔުންތަކެއް ، އެއީ މިހާރު ވެސް ބިނާވެށި
ޕްލޭންކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ގަވާއިދުގަ އި އެބަ ބަޔާންކުރޭ ބައެއް ލިޔުންތައް ނުވަތަ ޑޮކިއުމަންޓުތައް. އެހެންވީމާ، މުޅި
21

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ޖުމުލަ އެއްކޮށް އެ ތަނަށް ކަނޑައެޅޭ ޕްލޭން ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަގޮތުގަ މާސްޓަރ ޕްލޭން ކަނޑައަޅާފަ އެއޮތީ.
ދެން ދެ ވަނަ ސުވާލެއް ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެއްވީ، ތަކުރާރުކޮށްލެވިދާނެތޯ؟
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ މި ފިޒިކަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭނެއްގަ އި ހުންނަންޖެހޭނެ ސިފަތައް ނުވަތަ އެ
ހުންނަންޖެހޭނެ ކްރައިޓީރިއާތައް ގާނޫނެއްގަ އި ބަޔާންކުރުމަކީ، އެ މިނިމަމްކޮށް ނަމަވެސް އެ ކުރުމަކީ އެއީ
ކުރެވިދާނެ ކަމެއްތޯއޭ ނުވަތަ އެއީ ޓެކްނިކަލީ ޕޮސިބަލް ނޫނި އިމްޕޮސިބަލް ކަމެއްތޯއޭ ތި ބޭފުޅުންގެ ނަޒަރުގަ އި؟
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ކޮމެންޓުކުރިއިރުގައި ނޯޓްގެ ގޮތުގަ އި ބަޔާންކޮށްފަ އި އިންނާނެ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ
ގަވާއިދުތަކަކީ ކޮބައިކަން ތަފުސީލުކޮށް އެނގުން މުހިންމު ކަމަށް. އަދި އޭގެ އިތުރުން ގަވާއިދުތަކުގަ އި މަދުވެގެން
ހުންނަންވާނެ ބައިތައް ގާނޫނުގައި ބަޔާންވެފައި އޮތުން އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. އެއާއެކީގައި
ގަވާ އިދުތައް ހަދާއިރުގައި ޕަބްލިކް ކޮންސަލްޓޭޝަން، ޚިޔާލު ހޯދުމުގެ ދައުރެއް ބޭއްވުމަކީ އެއީ ކޮންމެހެން ލާޒިމު
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އޮތުން ރަނގަޅު ކަމަށް. އެއީ ގާނޫނުގަ އި މި ބަޔާންކޮށްފައި ނެތް ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ގަވާއިދުތައް އެ
އޮފީހަކުން، އެ އިދާރާއަކުން ނެރެމުންދާއިރުގަ ގާނޫނުގަ އި އެ ބުނާ މަޤްޞަދުތައް ހާސިލުނުވެ ނުވަތަ އޭގެ ބޭރުން
ނުވަތަ އޭގެ ފުރިހަމަ ބޭނުމެއް ނުއެއްކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެނަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެކްޓް ،
އިމާރާތްކުރުމުގެ ގާނޫނުގަ އި ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް ކޮންމެ ގަވާއިދެއްގެ ހިމެނެންޖެހޭ ބައިތައް ލިޔެފަ އި ވާތަން.
އެކަމަކު، މި ގާނޫނަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއެއް ނުފެނޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގޮތުގަ އި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކުރެވެނީ ގަވާއިދުގެ ހިމެނެންޖެހޭ، މަދުވެގެން ހިމެނެންޖެހޭ ބައިތަކެއް މީގަ އި އޮތުން.
އެގޮތުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޮންޓްރޯލާ ބެހޭގޮތުން ހިމަނާފައި އޮތް މާއްދާ. އޭގައި ވެސް
ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޮންޓްރޯލް އެކަނި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެނގެނީ. އޭގެ ކިހާ ފުޅާމިނެއް ، ކިހާ ގޮތަކަށްކަން އެ
މާނަކޮށްފައި އޮތީ އެނގޭކަށެއް ނުއެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޮންޓްރޯލް ގޮތުގައި ބަލަނީ ކޮން
ކަންކަމެއްކަން ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެ ވަރަށް ފަސޭހަވާނެ ގަވާއިދަކުން އެ، ގަވާއިދަށް
ގެންނައިރުގައި އެ އެއްކޮށް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި. އެހެން ނޫން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ގަވާއިދުގެ އެ ބޭނުންއެއްޗެއް
ލިޔެގެން ދިއުމުގެ ފުރުޞަތު އެބައޮތް. އެއީ ސަބަބަކީ ޚިޔާލު ހޯދުމުގެ ދައުރު މައިގަނޑުގޮތެއްގަ އި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
22

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ގަވާއިދުތަކެއް ހަދާއިރަކު ނުފެނޭ މިވީހާ ތަނަކަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް އެ ދެބައި
ރަނގަޅުކުރުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބޭނުންވި ސުވާލަކީ ، މި ގާނޫނުގެ، ދެން ބިލުގެ ވިޔަސް، މި ބިލުގެ މަޤްޞަދުގެ ތެރޭގައި
އެބައޮތް، އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް މި އޮންނަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގަ އި އިޤުތިޞާދީ، އިޖުތިމާޢީ އަދި
ތިމާވެށްޓާ ރައްޓެހި ގޮތެއްގަ އި ބިން ޕްލޭންކުރުމުގެ ވާހަކަ މި އަންނަނީ. ދެން، އަޅުގަނޑު މި ހިތަށްއަރަނީ މިހާރު
ވެސް، މިހާރު ވެސް ރާއްޖޭގެ ގިނަ ރަށްރަށަށް އެއްކަލަ މަތިން ބަލާލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ ފެންނާނީ ހަމަ
ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ ގްރީން ތަންކޮޅެއް ހަމަ ވަރަށް މަދުވާނެ. ހަމަ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ތަންކޮޅެއް އޮންނާނީ. އެހެންވީމާ،
ކިހިނެއްތޯއޭ އަސްލު ، އަޅުގަނޑުގެ ހައްތަހާ ވެސް ކަންބޮޑުވުން މި އަންނަނީ އާންމުކޮށް ޖެނެރަލީ މި އަންނަ
ވިސްނުން މި އިންނަނީ ކޮންމެ ރަށެއް ވެސް ހަމަ ފަޅުކޮޅެއް އޮތިއްޔާ ހަމަ ހިއްކާލަން. އެންމެން ވެސް މި
ބޭނުންވަނީ ހަމަ މާލެއަށް ވާން، މާލެއަށް ބަދަލުވާން، ނޫނީ މާލެގޮތަށް ތަރައްޤީކުރަން މި ބޭނުންވަނީ. އެކަމަކު،
އަޅުގަނޑަށް އެ އުނދަގޫވަނީ އެހެންހެއްޔޭ، އެގޮތަށްހެއްޔޭ މިހެން ޕްލޭންކުރެވިގެންދާއިރު. އެހެންވީމާ، ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް ތިމަވެށީގެ އެސްޕެކްޓަކުން ބަލާއިރުގަ އި އަދި ދުރުރާސްތާ ޕްލޭނަކަށް އަޅާބަލާއިރުގަ އި ތި ބޭފުޅުންގެ
ވިސްނުމަކީ ކޮބައިތޯއޭ، ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް މިސާލަކަށް ރިޒަރވެއްގެ ގޮތުގައި ވަން ފޯތް، މިސާލަކަށް
ބެހެއްޓެން މިހާރު ހުރި ރަށްރަށުގައި ވެސް ވަން ފޯތު، އޭގެ ހަތަރުބައިކުޅަ އެއް ބަޔަކީ އެއްވެސް ގޮތަކަށް
އެއްވެސްކަމެއް ނުކޮށް ހަމައެކަނި ރިޒަރވްގެ ގޮތުގައި ހަމަ ގަސް ހައްދާފައި ހުންނަންޖެހޭ ގޮތަށް ބޭއްވުން
ކިހިނެއްތޯއޭ ވާނީ؟ އަޅުގަނޑު މިހެން މި އަހަނީ ހަމަ ކަންބޮޑުވުން ޙަޤީޤަތުގަ އި މި އޮންނަނީ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން
މި ގަބޫލުކުރާ ކަމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ސިޔާސަތު، އަޅުގަނޑުމެން ބިމާ ދޭތެރޭ ދެކޭ ގޮތް ނުވަތަ ބިން ބޭނުންކުރުމާ
ގުޅޭގޮތުން ކަނޑައަޅާ ސިޔާސާތު އަޅުގަނޑުމެން މިއުޅެނީ ގާނޫނަކަށް ބަދަލުކުރަން. އެހެންވީމާ، ގާނޫނަކަށް
ބަދަލުކުރާއިރުގަ އި ވެސް ހަމަ ސިޔާސީގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސަތު ކަނޑައަޅަނީ ކޮންމެ ރަށެއްގަ އި
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވެއޭ މިސާލަކަށް ހަތަރު ބައިކުޅަ އެއްބައި އެއްވެސް ކަމެއް ނުކޮށް ބާއްވަން. އެކަމުގެ
23

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
މުހިންމުކަން އަޅުގަނޑަށް ވިސްނޭތީ، އަޅުގަނޑު މި ހިތަށްއަރަނީ ތި ބޭފުޅުންގެ ނަޒަރުގައި މި ކަމަށް ކިހާވަރަކަށް
ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް ވިސްނޭތޯ؟ އެއީ ފުރަތަމަ އައިސް މި ބުނަނީ ހަމަ އިޤުތިޞާތީ އިޖުތިމާޢީ އަދި
ތިމާވެށްޓާ ރަށްޓެހި ގޮތެއްގެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، ތިމާވެށްޓާ ރަށްޓެހިގޮތެއްގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ބިން
ބޭނުންކުރުމުގައި މިއީ ކިހާ މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް ތި ބޭފުޅުން ދެކެވަޑައިގަންނަވަންތޯ؟
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހެދުމަށް މިހާރު ވެސް ގަވާއިދެއް ތައްޔާރުކުރެވިފައި އެބައޮތް. އޭގެ އެބައޮތް
ޕްލޭންކުރުމުގެ މިންގަނޑުތަކާ އި ހަމަތައް އެކުލަވާލާފަ. އަދި އިދާރީގޮތުން ހިންގަންޖެހޭ ބައިތައް ވެސް ބަޔާންކުރެވިފަ.
ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ގާނޫނުގައި އެ މައިގަނޑު ކަންކަން ހިމެނިފައި، އެ ގަވާއިދެއްގަ އި ހިމެނެންޖެހޭ
ކަންކަން ހިމެނިފައި ނެތީމާ އެ ސުވާލު ހަމަ އުފެދޭ. ދެން، މިހާރު މި އޮތްގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ މި ޢަމަލުކުރާ
ގަވާއިދުގަ އި އޮތްގޮތުން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ހަމަ ދިރިއުޅުމަށް މި ދޫކުރަންޖެހެނީ ލޭންޑުގެ ވަކި ޕަސެންޓެއް. އެހެނިހެން
ހުސް ޖާގަތަކަށް އަދި ފެހިކުރުމަށާއި، މި ކަންކަމަށް ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް އޮންނަނީ. އެހެންކަމަށް ވެއްޖިއް ޔާ އެ
މިންގަނޑު ހަރުދަނާކުރެވިދާނެ މި ހަދާ ގަވާއިދުގެ ތެރޭގައި ތި ފާހަގަކުރެއްވި ކަންކަން. އެކަމަކު، އޭގެ އިތުރުން
ގާނޫނުގަ އި ބަޔާންކުރުން މަދުވެގެން ހިމަނަންޖެހޭ ބައިތައް ހިމެނިއްޖިއްޔާ އެއީ އެކަމަށް މަގުފަހިކުރެވިދާނެ ގޮތެއް
އެއް ގޮތް އެއީ. އެހެންވީމާ، ޕްލޭންކުރައްވާ ބޭފުޅުން އެ ކުރައްވަނީ އާބާދީއާ އި، ތަނުގެ ލޭންޑް އޭރިއާއާ އި، އޭގެ
އިތުރުން އިޤުތިޞާދީ މަސައްކަތްތަކަށް އެ ރަށެއް ފަހިވެފައި އޮންނަ މިންވަރަކަށާ އި، މި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް
ބައްލަވާފައި އެއަށްފަހު އެ ގަވާއިދުގަ އި ހިމެނޭ މިންގަނޑުތަކަށް އެ ޢަމަލުކުރުމާ އެކީގަ އި ޕްލޭނެއް
ތައްޔާރުކުރައްވަނީ. އެހެންކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ތި ފާހަގަކުރެއްވިހެނެއް ނު އެއްދާނެ. އޭގެ އިތުރަށް ކޮންޓްރޯލްސް،
ޕްލޭނިންގ ކޮންޓްރޯލްސް މީގައި އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ ވަރަށް ބޮޑަށް، ޑިވަލޮޕްމަންޓް ކޮންޓްރޯލްސް. އެހެންވީމާ، ދީފައި
އޮންނަ ލޭންޑެއްގެ ތެރޭގައި ގެ އެޅޭނީ ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯއާއި ، ހުސް ޖާގަ ބާއްވަންވާނީ ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ އެ
ކަނޑައެޅިއްޖިއްޔާ ތި ފާހަގަކުރެއްވި މައްސަލައަށް ޙައްލެއް އަންނާނެ.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ހަމަ އަނެއްހެން ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވެސް ލިޔެލާހިތްވޭ ޙަޤީޤަތުގައި އިނގޭތޯ، މިވަރު
ކަމެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ. އެއީ ގަވާއިދަކަށް ދޫކޮށްލީމަ މި ވާގޮތަކީ ހަމަ ކޮންމެ ސަރުކާރެއް
24

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ބަދަލުވާއިރު އަދި ސަރުކާރަކުން މިނިސްޓަރު ބަދަލުވާއިރު އަދި އެތާ އިންނަ މީހަކު ކޮންމެވެސް ކަމެއް އެ މީހަކު
ކަމެއްކުރަން ބޭނުންވީމަ ގަވާއިދު ބަދަލުވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައެނގޭ ގާނޫނު ވެސް މިސާލަކަށް ލާމަރުކަޒީ
ގާނޫނު، އެ އިޞްލާޙުކުރެވުނު އަދަދު ނޭނގޭ. ކޮންސޮލިޑޭޓެޑް ވަރ ޝަންއެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަށެއްކަ އިޞްލާޙު
އެބައުޅޭ. އެހާ ފަސޭހަ މިހާރު ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރަން އިނގޭތޯ. މި 2008 ގެ ފަހުން ހަމަ ޓްރެންޑް މިދަނީ
ކޮންޓިނިއުވަމުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ވިސްނުންހުރީ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އޭގައި ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅުވާނީ
ގާނޫނުގަ އި އެ ވާހަކަ ލިޔުންހެން. ގަވާއިދުގެ ތެރެއަށް ދޫކޮށްލަން އެވަރު ކަމެއް ، އެއަށްވުރެ މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭތީ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. އެއީ ގަވާއިދެއްގެ ތެރެއަށް ދޫކޮށްލައިގެން ބޭނުންވީމާ
އެމެންޑްކޮށްލާފައި ބޭނުންވީމަ އެ ބަދަލުކުރެވޭކަހަލަ ގޮތަކަށް އޮންނަ އެއްޗަކަށްވުރެ ބޮޑަށް އެޓްލީސްޓް އެންމެ
ކުޑަވެގެން ގާނޫނުގަ އި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ވިސްނޭތީ އެހެންވެގެން އަޅުގަނޑު އެ
ސުވާލު މި ކޮށްލީ ވެސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫން.
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އާކިޓެކްޓް އެސޯސިއޭޝަނުން ފާހަގަކުރައްވާފަ އިވާ
ނުކުތާތަކުގެ ތެރޭގަ އި އެބައޮވޭ ޗެކް އެންޑް ބެލެންސްގެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރާ ވާހަކަ. ދެން، އޭގެފަހުން ސިވިލް
އިންޖިނިއަރިންގ އެސޯސިއޭޝަންގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައިފި އެޕީލް ބޯޑެއް އަންނަ ވާހަކަ ވެސް. ދެން،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބިލުގެ ތެރެއިން އެބަ ފާހަގަވޭ ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ އެކިއެކި ލެވެލްތަކުގައި ހުރި
އިދާރާތަކެއް. އެކިއެކި ސްޓެޕްސްތަކެއް. މިސާލަކަށް ކައުންސިލު އިދާރާއިން ކޮށްފައި، ދެން އެގޮތަށް ހުރި. އަޅުގަނޑު
ނަމާދަށް ހުއްޓާނަން. (ވަ ގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އަޅުގަނޑު އޭރު ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ ކުރިން ދެންނެވިހެން ވެސް
ފާހަގަކުރައްވައިފި، އެޕީލް ބޯޑެއް ބޭނުންވާ ވާހަކަ. ދެން، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ މީގައި އެކިއެކި ލެވެލްތައް
ހުރިއިރުގައި އެޕީލް ޕްރޮސެސް ގެންގޮސް އެންމެ ފައިނަލް ސްޓޭޖަށް ލައިފިއްޔާ މިއީ އަނެއްކާ އިތުރު އުނދަގުލަކަށް
ނުވާނެބާއޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި ޕްލޭންކުރާއިރުގަ އި އެބަޖެހޭ ވަރަށް ބައިވަރު އެސެސްމަންޓްތަކެއްހަދަން. އީ.އައި.އޭއަށް
ހަދަން އެބަޖެހޭ. ސޯޝަލް އިމްޕެކްޓް އެސެސްމެންޓެއް ހަދަން އެބަޖެހޭ. ދެން، އެގޮތަށް ގޮސް ސޭފްޓީ އެންޑް
25

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ސެކިއުރިޓީ އެސެސްމަންޓެއް؛ މި ހުރިހާ ކަމެއް ނިންމައިގެން އައިސް އެންމެ ލާސްޓު ސްޓޭޖަށް، ތި ވިދާޅުވާ ގޮތަށް
އެޕީލް ބޯޑެއް ލާފައި މުޅި އެތި ފައިނަލްކުރާ ހިސާބަށް އޭތި ލައިފިއްޔާ ކިހިނެއްބާއޭ ވާނީ؟ އޭގެ ބަދަލުގައި ތި
ބޭފުޅުންނަށް ފާހަގަކުރެއްވޭތޯއޭ މީގެ އެހެން ލެވެލްތަކުގައި ، މިސާލަކަށް އެކި ސްޓެޕްތަކަށް ކަންނޭނގެ މި ޕްލޭން
ހެދިގެން އަންނާނީ. އަންނައިރުގައި އެ ސްޓެޕްތަކުން މީތި އެޕީލްކުރެވޭނެ ގޮތެއް ، ނޫނީ ޝަކުވާކުރެވޭނެ ގޮތެއް ލުން
އެކަހަލަ ޚިޔާލެއް ތި ބޭފުޅުންގެ އެބަހުރިތޯއޭ؟ ދެން އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ ، މިހާރު ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރި
ގޮތަށް ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ ދަށުން މިހާރު އިޚްތިޞާސް ކަނޑައެޅިފައި ހުރިއިރުގައި މިސާލަކަށް ދަންނަވާނަމަ
ރިސޯޓެއް ތަރައްޤީކުރަނީ. ތަރައްޤީކުރާއިރުގަ އި އެ ބޭފުޅުން އެއްކަލަ ވޯޓަރ ބަނ ގްލޯތަކާ އެއްޗިހި ބަލާލާއިރުގަ އި،
ދެން އެމް.އެން.ޑީ. އެފުން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި ސޭފްޓީ އެންޑް ސެކިއުރިޓީގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފާހަގަވަނީ ބައެއް ރިސޯޓުތަކުގެ އެ ބޭފުޅުން އެބައުޅޭ އެއްކަލަ ކަނޑާ އެންމެ ކައިރީގައި ހުންނަ ރޫމުތަކުގެ
ސެކިއުރިޓީ ބަލަހައްޓާނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތިގެން. ވަރަށް ބައިވަރު މަސައްކަތްކުރާތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ
ފެނޭ. ދެން، އެ ބޭފުޅުންނަށް އެކަހަލަ ތްރެޓު ވެސް އެ ދިމާގައި އެބަހުރޭ. މިސާލަކަށް އެ ކަންކަން ކުރުމުގައި ވެސް
ކޮންކަހަލަ ވިސްނުންތަކެއްތޯ، މި ގާނޫނުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިހިނެއްތޯ އެބައިތައް ހިމެނޭނީ؟ ދެން
އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ، މިއީ ހަމަ އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް މި ބިލުތައް ހެދުމުގެތެރޭގައި ތަކުރާރުކުރަންޖެހޭ
ސުވާލެއް. ކުރިން މި ދެންނެވިހެން އީ.އައި.އޭ ހަދަން އެބަޖެހޭ. ސޯޝަލް އެސެސްމެންޓެއް ހަދަން އެބަޖެހޭ.
އިކޮނޮމިކް އެސެސްމެންޓެއް، މި ހުރިހާ އެސެސްމެންޓެއް ހަދާއިރުގައި ، އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނެއްގައި މި އެއްޗިހި
ލާޒިމުކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ ރާއްޖޭގައި އެވެ އި ލަބަލް ރިސޯސް ކިހަވަރަކަށްތޯއޭ ހުރީ؟ ތި ބޭފުޅުންނަކީ
ޕްރެކްޓިކަލީ މިކަމުގަ އި އުޅުއްވާ ބޭފުޅުންވީމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތަށްއަރަނީ އަހާލަނަމޭ މިސާލަކަށް މި އެއްޗިހި
ލާޒިމުކޮށްގެން ރާއްޖޭގެ އެވެއިލަބަލް ރިސޯސްއަށް، މިސާލަކަށް ކިތައް ސަރ ވެޔަރުންތޯއޭ ތިބީ. އެ ބޭފުޅުން
ބޭނުންކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ތަރައްޤީވަމުން މިދާ ސްޕީޑުގައި ކިހާ ދުވަހަކުންބާއޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެ
ޕްލޭނެއް ނިންމާލަވޭވަރުވާނީ؟ އެ އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ކައުންސިލް މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހިވަނީ ތި ވިދާޅުވާހެން، ތި ވިދާޅުވެވެނީ ހަމަ އެކައްޗެއް ކަންނޭނގެ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ދަންނަވަން
މިއުޅޭ އެއްޗަކީ ތި އެޕީލްސް އެއްޗެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހައިލައިޓުކޮށްފަ އި މި އިނދީ އެއީ ހުރިހާ
ރެސްޕޮންސިބިލިޓީއަކާ އި އޮތޯރިޓީއަކާ މިވަގުތު އެއް ބޭފުޅެއް އަތުގައި އިންނާތީވެ ، އެހެންވީމަ މިހާރު ތި ވިދާޅުވާ
26

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ގޮތަށް ސޯޝަލް އިމްޕެކްޓް އެސެސްމަންޓާއި، އެންވަޔަރަންމެންޓަލް އިމްޕެކްޓް އެސެސްމަންޓާ އަދި އިކޮނޮމިކް އެންޑް
ޓްރާންސްޕޯޓު އެސެސްމަންޓް ވެސް ހަދައި ނިމުމަށްފަހު އެއީ އެ އެއްޗްިއސަށް ބިނާކޮށް ވަކި ގޮތަކަށް ޑިސިޝަނެއް
ނެގުމެއް އެއްގޮތަކަށް ވެސް މީގެންނެއް ކޮންޓްރޯލެއްނުކުރެވޭ އިނގޭތޯ. އޭތި ހަދާފައި އޮތް ނަމަވެސް، އޭގެން
އެގް ޒެމްޕްޓުކުރައްވާފަ އި ހަމަ އެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރު އަދި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ފޯސީއޭބަލް ފިއުޗަރ އެއް ވެސް
މިހާރު ރާއްޖޭގައި މި ކުރިއަށްދާ ގޮތުން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އާންމު ފަރާތަކުން ކުރާނެ އެއްކަލަ ލޭންޑް ޔޫސްޑް
ޕްލޭނުގައި ވެސް އިންނަ ކުޑަގޮޅީގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ދެއްތޯ؟ މުޅި ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭނަށް އިމްޕެކްޓެއް އަންނަވަރު
ކަންތައް ގިނަ ފަހަރަށް ކުރާނީ ސްޓޭޓުންނޭ އިނގޭތޯ. އެ ސްޓޭޓުގެ ފަރާތުން އެ ކަންތައް ކުރަން ހުށަހަޅާ ބޭފުޅަކީ
އެ ކަންތަ އް އެޕްރޫވް ވެސް ކުރައްވާ ބޭފުޅާ، ޑިޒައިން ވެސް ކުރައްވާ ބޭފުޅާ. އެ އަދި އެކަމާ ބެހޭގޮތުން ހަދާފައި
އިން އީ.އައި.އޭކަސް އެހެން އެއްޗަކަށް ވެސް އެއަކަށް ރިފަރކުރުމެއް ނުވަތެ އޭގެ ބުނާ އެއްޗަކަށް ތަބާ ވުމެއް
ލާޒިމެއް ނުކުރޭ އިނގޭތޯ؟ އެ އެއްޗެހި އެހެން ހުއްޓާ ވެސް ހެދިދާނެ އިނގޭތޯ؟ އަދި މީގެން ބައެއް ސްޕެޝަލް
ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް، އެ އެއްޗެހި ނަހަދާވެސް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ އޮޕިޗަނިޓީ އެބައޮތް އިނގޭތޯ. އެންވީމާ، އެ
ރިވިއު އެއް އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދެންނެވެނީ އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއްފަރާތެއްގެ އިނީމަ
މީގެން މި ކޮންސިޑަރޑް ލޯންގު ޓަރމް ޕްލޭނެއް ހެދުމުގެ އޮޕޮޗުިއނިޓީ މީގެތެރެއަށް ނުލިބޭއޭ އެހެން ދަންނަވަން
ވެގެން އިނގޭތޯ. ދެން، އޭގެއިތުރަށް ދެން އެންމެ ފަހުން ދެންނެވި ސުވާލުގައި ރާއްޖޭގެ ރިސޯސް ޕަރސަނަލް
މިވަރު ކަންތަކެއް ކުރަން އެބަ ތިބިތޯ؟ އަޅުގަނޑަށް ދެންނެވެން އޮތީ، ހަމަ އިންޖިނިއަރސް އެންޑް ސަރވޭޔަރސް
ކަހަލަ މީހުން ހަމަ އެކަށީގެންވާ ވަރަކަށް ރާއްޖޭގައި އެބަތިބިއޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ހަމަ މިކަހަލަ ފުރުޞަތުތަކެއް
މިގޮތަށް އޮތުމަކީ އަދި އެ ފީލްޑްތައް ތަރައްޤީވުމުށް ވެސް ހަމަ ބޮޑު ކުރިއެރުމަކަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ފެންނަ ކަމަށް
ހަމަ އިނގޭތޯ. އެވަރަށް އެ ރިސޯސް ،މިހާރު ވެސް ޕްލޭންކުރުމުގެ ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަނޑު ހީވަނީ އެ ރިސޯސް
ލޯކަލީ އެވެއިލެބަލް ނުވެގެންނެއް ނޫންކަންނޭނގެ އެ ކަންތައްތައް އެހުންނަނީ ދެއްތޯ ؟ އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ
ޕްލޭނިންގ އެކްޓްތަކާ މި އެއްޗެހިތަކުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ބޭނުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ކަންތައްތައް ވަރަށް
އަވަހަށް، ވަރަށް އެއް ބޭފުޅެއްގެ ވިންގްސް ގައި ނުވަތެ އެއް ބޭފުޅަކަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ހަމަ އެއްޗެއް އެއްކަލަ
ތިން ދުވަހު ތެރޭ، ހަތަރު ދުވަހު ތެރޭ މި ކަންތައް ވިޔަ ނުދިނުން ނުވަތަ ބައްދަލުކޮށްލިވިޔަ ނުދިނުން ދެއްތޯ މި
އެއްޗެހީގެ އަސްލު ބޭނުމަކީ ދެއްތޯ؟ މިނިސްޓަރ ބަދަލުވާ ކޮންމެފަހަރަކު މުޅި ރަށުގެ ޕްލޭނިންގ ބަދަލުވިޔަނުދިނުން
ދެއްތޯ؟ އެއީ ކޮންސިޑަރޑް ޕްރޮސެސްއަކަށް ވުން. ޕްލޭން ބަދަލުކުރެވެންޖެހޭނެ ދެ އްތޯ ހަމަ ސިޔާސަތުތަކާއި
ވެރިކަންތަކާ ބަދަލުވަމުން އަންނަ ވަރަކަށް ހަމަ ބަދަލުކުރެވެންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ އޯވަރނައިޓް
27

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ޕްރޮސެސްއަކަށްނުވެ ކޮންސިޑަ ރޑް ޕްރޮސެސްއަކަށް ވުން މި އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭގޮތުގައި ޕްލޭނިންގ އެކްޓެއްގެ
ބޭނުންމަކީ. އެކަމަކު މިވަގުތު އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއް ބޭފުޅެއްގެ އަތުގައި އިނީމަ އެ އެއްޗެއް މި އެއްޗެއް
އެއަކުންނެއް އެޗްވީ ވާ ކަމަކަށް ނުފެނޭ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް. އެޑްކޮށްލީ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަ ދެއްކެވުން
މުޙައްމަދު ރަޝީދު ،މައްޗަށްގޮ ޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު.
މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން
ޝުކުރިއްޔާ. އެންމެހާ ބޭފުޅަންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ މި ބިލު ބަލާލިއިރު
އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހަމަ ބޮޑަށް ފާހަގަވެގެންދިޔައީ ހުއްދަދިނުމާއި، ބާރުތައް ނެގުމާ އި އެކަހަލަ ކަންތައްތަކެ އް
އަޅުގަނޑަށް ބޮޑަށް މި ބިލުން ބޮޑަށް ފާހަގަވެގެން މި ދިޔައީ. ދެން، އަޅުގަނޑު މި ބިލު ގައި ހުރިހާ ކަމެއްވެގެން
އަންނައިރު ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ކުރީއްސުރެން ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަމެއް އެބައިނދޭ. ބެލެނިވެރި ފަރާތެއް
މިސާލަކަށް، ބިމުގެ ބެލެނިވެރި ފަރާތެއް ނޫނިއްޔާމު އެ ބަޔަކީ ކާކުކަން ގިނަ ފަހަރަށް ނޭނގި މިއޮންނަނީ އިނގޭތޯ.
މިހާރު އެ ޑާޓާބޭސް އެ ގެންގުޅެވޭ ފަރާތެއް އަސްލު ނެތޭ. މިސާލަކަށް މާލޭގައި ވިއްޔާ މާލޭގައި ވެސް މިވެނި ބިމަކީ
އެއީ މިވެނި ބައެއްގެ ވެރިފަރާތެކޭ ނޫނީ އެ ޑާޓާބޭސް އޭގަ އި ނެތޭ އިނގޭކަށް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ދެން ބިނާވެށި
ޕްލޭނެއް ހަދާއިރު ކިހިނެއްތޯ ދެކެނީ؟ މިސާލަކަށް މިއީ ކުރަން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް ތިބޭފުޅުން
ދެކިވަޑައިގަންނަވާތޯއޭ؟ މިސާލަކަށް ކައުންސިލެއްގެ ބާރަ ށް އެ ދާއިރުވެސް ކައުންސިލެއްގެ އެ އިޚްތިޞާސް
ކަނޑައެޅިގެންދާއިރު އެ ފަރާތަކަށް އޭގެ ބާރުވެރިކަން އެއްކޮށް ދިނުމަށްފަހު އެ ޕްލޭން މި ހަދަނީ. އެހެންވީމާ،
އެގޮތަށް މި ބިނާވެށި ޕްލޭން ހެދިގެން އަންނައިރު، ދެން އަޅުގަނޑަށް ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި މީގައި
ފާހަގަވެގެން، ބާރު ނެގުމެ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވެގެން މި ދިޔައީ، މިސާލަކަށް ބިނާވެށި ޕްލޭނެއް ރަށުގެ
ތަރައްޤީ ލެވެލްއިން އެކަން ކުރާއިރު އިޚްތިޞާސް ކަނޑައެޅި ސަރަޙައްދު ޕްލޭނެއް ކުރާނީ ރަށު ރައްޔިތުން އެބުނާ
ގޮތަކަށް ނޫނިއްޔާމު، އެކަން ކުރާއިރު ކުރުމުގައި އެކަން ތައްޔާރުކޮށްފައި އޮއްވާ ނޫނީ އެކަން ކުރަން ވެގެން
ހުއްދައަކަށް ލައިގެން މި ކޮމެޓީ މިސާލަށް، މި އަދި ތިބޭފުޅުން ވިދާޅުވާ ގޮތަށް ވެއްޖާމު އަދި ކިތަންމެ ވަރަށްކަށް މި
އިންޑިޕެންޑެންޓު ކޮށްފައި މީތި ދޫކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް ، އެބަ ބާރުވެރިކަން އެބައޮވޭ ނޫނިއްޔާމު ފުރުޞަތު އެބައޮވޭ
ސިޔާސީގޮތުން ވިޔަސް އަދި އެހެން ގޮތަކުން ވިޔަސް އޭތި ހިފެހެއްޓުމުގެ. މިސާލަކަށް އޭތި ޑްރޭގްކޮށްފައި
ބޭއްވުމުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ބުނަން މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ ، މިސާލަކަށް މިހާރު ރިސޯޓެއް ހަދާއިރު އެ
28

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ރިސޯޓުގައި އެބަދެއޭ، ގެންގުޅޭނެ ކޮންމެވެސް ހަމަތަކެއް އެބަދޭ ގައިޑްލައިންސެއް އެބަ އިނދޭ. މިހެންމިހެންނޭ މި
ޢިމާރާތެއް އިންނަންޖެހޭނީ މިހެންނޭ. ނޫނިއްޔާ މިވެނި ތަނެއް އިންނަންވާނީ، ނޫނީ ފަޔަރ އެންޑް ރެސްކިއު މިވެނި
ކޮންޑިޝަންއެއްގަ އޭ މިވެނި ކަމެއް އިންނަންޖެހޭނީ. މިހެން ބުނީމަ ރަށް އެބަ ހަދާފައި ދެން ގޮސް
ސަރވޭކުރުމަށްފަހު ތަނަށް ހުއްދަ ދެނީއޭ. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު ހަދާއިރު ވެސް މިހާރު އެ ފުރުޞަތު
ނުގެއްލޭނެހެން، މިސާލަކަށް ރަށުގެ ޕްލޭން ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް، މިސާލަކަށް ހޭޅިފަށް އިންނަންވާނެއޭ.
ހޭޅިފަށް މިހާ ވަރަށް އިންނަންޖެހޭނެއޭ. މަގުތައް ހުންނަންވާނީ މިހެންނޭ. ގެ ހަދަންޏާ ހުންނަން ވާނީ މި
ސްޓޭންޑަޑްގައޭ. ފަޔަރ އެންޑް ރެސްކި އު އިންނަންވާނީ މި ލެވަލްގައޭ، މިހެން ކިޔާފައި ތި ބޭފުޅުން މިސާލަކަށް
ގާނޫނެއްގެ ސިފައިގައި މީތި ގެނެސް ދިނުން އެއީ ކިހިނެއްވާނެ ކަމެއްތޯ؟ އޭރުން މިހާރު، ބައެއްގެ ކޮންޓްރޯލް ހަމަ
އައިސްދާނެ ފަހަރެއްގައި ، އެ ހިތްހަމަނުޖެހޭ ބަޔަކު ތިބިއްޔާމު. އެ މިސާލަކަށް މި ކޮމިޓީގެ ތެރޭގައި މެޖޯރިޓީއަކުން
މިސާލަކަށް އޭތި ހަމަ ބާއްވަފާނެ ޑްރޭގްކޮށްލާފަ. އެއީ މިހާރު ވެސް ހަމަ ގިނަ ރަށްރަށުން ޝަކުވާ އެ ކުރަނީ ވެސް
އެހެން. މިސާލަކަށް މާލޭގެ އި ޚްތިޞާސް ހަމަޖެހޭ ސަރަޙައްދު ނެގިގެންދާއިރު ވެސް މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ނޭނގެއޭ.
އެކަމަކު ކަނޑައެޅިގެން ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު ނިމިގެންދިޔައިރު 700 ކިލޯ މީޓަރުގެ ތެރޭގައި ޓެރިޓަރީއެއްގެ ތެރޭގައި
ހިމެނޭ ކޮންމެ ތަނަކީ އައިސް ލާމެހި މިހެން އަންނަ ތަނެކޭ. އެކަމަކު އެ ނެގިގެންދާއިރު ވެސް ނޭނގޭ. އަނެއްކާ
މާލޭގައި މިހިރަ ބިންތަކުގައި ވެސް، ގިނަ ބިންތަކެއްގެ ވެރި ފަރާތެއް ނެތޭ. މިސާލަކަށް ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް
ޔަޤީންކަމާއެކު މި ދަންނަވަނީ ކޭކޭ. ކޭކޭގެ ބެލެނިވެރި ފަރާތެއް ނޫން އެއީއެއް. ނީންނާނެ ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައެއް
އެމް.އެން.ޑީ.އެފަކަށް. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ހުރީމަ މި ބިނާވެށި ޕްލޭން ހެދުމުގައި މިއީ ކިހާވަރެއްގެ
ކަމެއްތޯއޭ ތި ބޭފުޅުން މީގެތެރެއަށް ގެންނަން ވިސްނަވާ. އާދެ! ދެން ވިދާޅުވާހެން މި ކަންތައްތައް ހުއްދަތައް
ވީހާވެސް ބޮޑަށް ނުގެއްލޭނެ ނޫނިއްޔާމު ބަޔަކަށް ފަސޭހައިން އެކަން ކުރަން. މިސާލަކަށް ކޮންމެ ރަށެއްގެ ވެސް
އިންތިޚާބުކޮށްފައި ތިބޭ ބަޔަކު ވެގެން ނިންމަނީ ވަކި ގޮތަކަށް. އެހެން ކަމަށް ވަންޏާމު މި ކޮމިޓީ، އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި މި ކޮމިޓީއަކީ މި ރެގިއުލޭޓަރީ ކޮމިޓީއެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑު މި ވިސްނަނީ. މިސާލަކަށް އެ މީހުންނޭ މި
ރެގިއުލޭޓު ކުރާނީ ހުންނަންވާނެ ގޮތްތަކަކީ މިހިރީއޭ. ސިފަތަކަކީ މިހިރީއޭ. މިހެންނޭ މީތި އިންނަންވާނީ. އޭރުން
ތިމަންނާމެން ބުނާނީއޭ މިހިރީއޭ އެ ހުއްދަ ދެވޭނެ ގޮތަކީ. އޭރުންނޭ ހަމަ ޗެކްކޮށްލާފައި ލިސްޓެއް ގޮތަށް ނެރެން ؛
އެހެންވީމާ، އެ ކިހިނެއް ވާނެ ކަމެއްތޯއޭ؟ އެއީ، ޝުކުރިއްޔާ.
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ޖެނެރަލް ސެކްރެޓަރީ ޢަބްދުاله ނައުޝާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
29

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ތި ވިދާޅުވީ ގާނޫނުގައި އެ ރިކުއަޔަރމަންޓު ހިމަނަން ދެއްތޯ؟ މިއީ އަސްލު ވަރަށް ފުޅާކޮށް ވިސްނާ އެއްޗެއް
ކަންނޭނގެ. މިހާރު ކޮންމެ ސަރުކާރެއް ވެސް މި އަންނަނީ ކޮންމެވެސް ރައްޔިތުންނެއްގެ ތާއިދާ އެކީގައި. އެ
ސަރުކާރެއް މިއަންނަނީ ރައްޔިތުންނަށް ކަމެއް ކޮށްދޭ ގޮތަށް . އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ގެ ވިސްނުމުގައި މިއީއެއް
އަސްލުގައި ޓެކްނިކަލް ލެވެލް ގެ ޑިޒިޝަނެއް ނޫން އެއީ އެއް އިނގޭތޯ. އެއީ އަސްލު ޕޮލިޓިކަލް ޑިޒިޝަނޭ،
މިސާލަކަށް އެ އެއްޗެހި ބަދަލުކުރުމާއި ނުކުރުމަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިހެން ޓެކްނިކަލީ މިހެން އެހެން
ހެދިގެން ނުވާނެއޭ ކިޔާފައި ގާނޫނެއްގައި އަޅުގަނޑަށް ހިއެއްނުވޭ ޕްރޮފެޝަނަލް ސްޓޭންޑު ޕޮއިންޓުން
ލިޔެވޭނެހެންނެއް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ލިޔެވިދާނެ ކަންނޭނގެ ވަކިކަހަލަ ކަންތައްތަކަކަށް އެ ހެދޭ ޕްލޭންތަކުގެ
ހުންނަންޖެހޭނެ އިސްކަން ދެވިފަ. މިސާލަކަށް މިވަގުތު އެންމެ މުހިންމު އެއްޗަކީ، ގްރީން ޓެކްނޮލޮޖީ އިމާރާތެއްގެ
ވާހަކަ ދައްކާ ކަމަށް ވަންޏާ. އިމާރާތެއް އަޅަންޖެހޭނީ ގްރީން ޓެކްނޮލޮޖީއަށް އިސްކަންދީގެންނޭ. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ
އެއްޗެއް ކަންނޭނގެ؛ ދެން ވިދާޅުވާނެ ރަށެއްގައި ވެއްޖިއްޔާމު ހޭޅިފަށް ބާއްވަންޖެހޭނެއޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކިހިނެއްތޯ ހެދޭނީ، މިސާލަކަށް ކިހިނެއްތޯ ނިންމޭނީ ރަށެއްގެ ރައްޔިތު އެ ހޭޅިފަށް ބޭނުން ނެތިއްޔާމު. މިހާރު
ރާއްޖޭގައި މި ދަނީ ކުދިކުދި ރަށްތައް. އެ ރައްޔިތުން ބޭނުން ނުވާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާނޫނެއް ގައި ލިޔާކަށް
ރެކޮމެންޑެއް ނުކުރެވޭނެ ދެއްތޯ ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔަނީ މި ޕްލޭންތައް ހެދުމުގައި ވީހާވެސް ބޮޑަކަށް
ރައްޔިތުންގެ ދައުރު މިއަށް ފުޅާކޮށްދޭށޭ. މިވަގުތު އިނީ ކޮންސަލްޓުކުރުން. ކޮންސަލްޓުކުރުމަކީ ހަމަ މިހެން ވާހަކަ
ދައްކާލުން. އެ މީހުން އެ އަޅާ ޚިޔާލުތަކަށް އޭތި ބިނާ ވާންޖެހޭނެ ކަމަކަށް މި ގާނޫނަކު އަދިއެއް ނެތް. ލާމަރުކަޒީ
ގާނޫނު ފަހަރެއްގައި އޭގައި އޮވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ވެސް ވާގޮތަކީ އީ.އައި.އޭއެއް ހެދީވެސް އެ
އީ.އައި.އޭގަ އި މިއޮންނަނީ ޕަބްލިކް ކޮންސަލްޓޭޝަންއޭ ބުނީމަ އެ މަސައްކަތް، އެ އެކްސަސައިޒް ހިންގަނީ. އޭގަ އި
އަންނަ އެކްސަސައިޒް އޭގެ ން، އެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އެތަނަކަށް ބައެއް ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ
ރެކޮމެންޑޭޝަންސްތަކަށް މަދުފަހަރެއްގައި މެނުވީ އެއް އަލުން އޭތި ބަދަލެއް ނުކުރެވޭ. އެއީ އޭގެކުރިން އޮންނާނީ އެ
ޑިޒިޝަން ނަގާ ނިމިފަ. އެހެންވީމާ، މިހާރު މި ޕްލޭންތައް ހަދާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއްކަލަ މި ބުނަނީ
އެބައި ތަންކޮޅެއް ބޮޑުކޮށްފައި، ލާޒިމުކުރާށޭ ރައްޔިތުންގެ އެއްޗެހިތައް އެއަށް ހިމަނަން. އޭރުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ތިކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް ތަންކޮޅަށް ބޮޑަށް އެޓެންޑުކުރެވޭނެ ކަންނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް، އަނެއްކާ ވެސް ޕޮއިންޓަކީ
މިއީ ޕޮލިޓިކަލް ޕްރޮސެސްއެކޭ ސަރުކާރެއް ބަދަލުވާއިރު އެ ސަރުކާރެއް އަންނަނީ އެ ކޮންމެވެސް ކަމެއް ގޯސްވެގެން
ދެއްތޯ މިވަގުތު؟ އެހެންވީމާ، އަނެއްކާ ވެސް އެ މީހުންނަށް އެ ބަދަލުކުރުމުގެ ޙައްޤު އެބަ ލިބޭ އަސްލުގަ އި
ވެއްޖިއްޔާމު.
30

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަ ގުތު ވެސް ވަރަށް ކައިރިވެފައި އޮތީ އިނގޭތޯ . އެއްޗެއް އެޑްކޮށްލަންތޯ؟
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު މިއޮތީ ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމާއި ހިންގުމުގެ ގާނޫނު. ދެން، ތި ފާހަގަކުރިހެން ލޭންޑް، ޕްލޭނިންގ ،
ކޮންސްޓްރަކްޝަން މި ތިން ބައެއް މި އަންނަނީ. އަންނައިރުގައި ބިމާބެހޭ އެ ގާނޫނުގެ އެއްބައި އޭގެއިތުރުން
މިއޮންނަނީ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ ގޮތަށް ހިންގުމާބެހޭ، މި ގާނޫނު. އެހެންވީމާ، މިހާރު ވެސް އެ ގެނެވުނު
އިޞްލާޙުގެ ދަށުން އެބަޖެހޭ ކަނޑައެޅެން ކޮންމެ ރަށެއްގެ އެ ރަށެއްގެ ބިންތަކާއި އަދި ދައުލަތުގެ ބިންތައް ވަކި
ކުރެވެން. އެ އީ މިހާރު ވެސް، އެންމެ ފަހުން މި ގެނެވުނު 8 ވަނަ އިޞްލާޙުގެ ދަށުން އެކަން އެބަ ކުރަންޖެހޭ
ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ، ކައުންސިލުން ނުވަތަ މިނިސްޓްރީން. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ތަނެއްގެ ވެސް އެ ބާވަތުގެ
ބިންތައް ވަކި ކުރެވި ، އޭގެ ވަކި ގޮތަކަށް އެ އެނގޭނެ ގޮތަކަށް ހުރުން. އެހެންވީމާ، އެ ކައުންސިލަކުން އެ
ޑިވެލޮޕްކުރަނީ އެ ބައެއްގެ ބިންތައް. އޭގެއިތުރުން ދައުލަތައް ނިސްބަތްވާ ބިންތައް. އެއީ މިހާރު ވެސް ހިނގަންޖެހޭ
ކަމެއް ގާނޫނުގައި އެ އޮތް ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ. އެކަމަކު ޕްލޭނިންގއަށް އެ ބާވަތުގެ އެއްޗެއް ގެނައުމަކީ އެއީ
ހިއެއްނުވޭ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް ވެދާނެހެންނެއް އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަދި ތަފާތު ކަމެއްގެ
ވާހަކަ. ދެން، އެ ދީފައި އޮންނަ ލޭންޑެއް ޕްލޭންކުރުމާއި، އެ މީގެތެރެއަށް މި އަންނަނީ. ދެން، މިކޮޅުން
ފާހަގަކުރެއްވި ހުއްދަ ދޫކުރުމާ ބެހޭގޮތުން ވަރަށް ގިނަ އެސެސްމެންޓްތަކެއް ހަދާ ވާހަކަ. އޭގެ އެ އަންނަނީ ލޭންޑް
ޔޫސްޑް ޕްލޭނެއް ހެދިގެން އަންނައިރުގައި އެ ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭނެއްގައި ހިމެނޭ ބިންތަކަށް ކޮންޓްރޯލްސް
ކަނޑައެޅެނީ އެ . ކޮންޓްރޯލްސް ކަނޑައެޅިގެން އެއަށްފަހު ޑިވެލޮޕްކުރުމަށް ޓަކައި މީހުންނަށް ދޫކުރާއިރުގައި އެއާ
އެއްގޮތަށް އެކިއެކި ޕްރޮޖެކްޓު ތައް ހުށަހަޅަން ޖެހެނީ. ހުށަހަޅާއިރުގައި ހިމެނެންޖެހޭ ރިޕޯޓުތަކެއްގެ ވާހަކަ އޭގަ އި
ބަޔާންކޮށްފައި އެ އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަމަށް ބަލާފައި ޕްލޭނިންގ އިދާރާތަކުން ހުއްދަ ދޭނީ. އެހެންވީމާ،
ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭން މި ފާސްކުރާ ގޮތަށް މި ބިލުގައި އޮންނަ ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ މިއޮންނަނީ ސެންޓްރަލީ އިންނަ
އޮތޯރިޓީއަކުން. ދެން، އެއަށްފަހު އެ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭންގައި ހިމެނޭ ބިންތައް ދޫކުރުން މި އޮންނަނީ ކައުންސިލަށް
ނުވަތަ ޕްލޭނިންގ އިދާރާ. ޕްލޭނިންގ އިދާރާތަކުގެ ގޮތުގައި މާނަކޮށްފައި މިއިންނަ ތަންތަނަށް. އެހެންވީމާ، އެ
ތަންތަނުން ދޫކުރާއިރުގައި ދޫކުރަން މި ޖެހެނީ ޑެވެލޮޕްމަންޓް ކޮންޓްރޯލާ އެއްގޮތަށް. ޑެވެލޮޕްމަންޓު ކޮންޓްރޯލާ ބެހޭ
31

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ގަވާއިދެއް އަންނަންވާނެ ކަމަށް މީގައި ބަޔާން އެބަކުރޭ. އެހެންވީމާ، އެ ކައުންސިލަކުން ބަޔަކަށް ތަނެއް
ޑިވެލޮޕްކުރަން ދޭއިރު ގައި ވެސް ދޭނީ އެ ގަވާއިދުގައި ހުންނަ ކޮންޓްރޯލްސްއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީންނޭ. ދެން، އެ
ބަޔަކު އެ ހުށަހެޅީމަ އެ ހުއްދަ ދޭ އިދާރާ، ހުއްދަ ދޭ އިދާރާއަކީ، ހުއްދަ ދޭ އިދާރާތަކުން އެބަ ހުއްދަ ދޫކުރެވޭ އެ
ކަންކަމަށް ބެލުމަށްފަހު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ އެންމެ ޕޮއިންޓެއް ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ
ކަމަށް. އެއީ ވަކި ބާވަތެއް ބިން ޕްލޭނިންގ ހުއްދަ އެކަނި އޮތޯރިޓީއަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ގޮތަށް މި އޮންނަނީ.
އޮތޯރިޓީއަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ގޮތަށް މި އޮންނަނީ އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ ބައެއް ؛ އޭގައި ބުނެފައި އިން ގޮތުން
ވެއްޖިއްޔާ އެއީ ފިޒިކަލް ޑިވެ ލޮޕްމަންޓް، ފިޒިކަލް ޕްރައިވެޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް. އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ތަރައްޤީކުރާ
ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ވަކި ވަރެއްގެ. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެފަދަ ތަންތަނަށް، އެފަދަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ހުއްދަ
ދޭނީ އޮތޯރިޓީންނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކޮމެންޓުގައި ހިމަނާފައި އިންނާނެ ހަމައެކަނި އެ ކަމަށް
އެކަނިތޯ ޕްލޭނިންގ އޮތޯރިޓީއަށް ހުއްދައަށް އެދި ހުށަހަޅަން ޖެހޭނީ. އެހެންނޫން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ، 24 ވަނަ މާއްދާ
އެއީ. އަމިއްލަ ފަރާތަކުން ނުވަތަ ކުންފުންޏަކުން ރާއްޖޭގެ ވަކި ސަރަޙައްދެއްގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ހުށަހަޅާ
ޕްލޭންތައް، އެފަދަ ޕްލޭނެއް ހުށަހަޅަންޖެހެނީ އޮތޯރިޓީއެއް ކަމަށް އެކަނި މި އޮންނަނީ. އެހެންވެއްޖިއްޔާ ދެން ހުރިހާ
މަޝްރޫޢުތަކެއް މި ހުއްދަ ދެނީ ކައުންސިލު ނުވަތަ ހުއްދަ ދޭ އިދާރާތަކުން. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު އެކުލަވާލެވިފައި
މިއޮތީ ދެ ބަޔަކަށޭ. އެއީ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހެދުމާއި އަދި މިބާވަތުގެ ޑި ވެލޮޕްމަންޓްތަކަށް ހުއްދަ ދިނުމާ. އެހެން
ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ގަވާއިދު މި ހަދަނީ އޮތޯރިޓީން. އެއާ އެއްގޮތަށްތޯ އެ ޕްރޮޖެކްޓު ތަކުގައި ރޭވިފައި ހުރީ،
ކޮންޓްރޯލްސްތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ ހުށަހަޅާފައި އޮތީ، އެ ވަޒަންކުރަނީ އެކޮޅުން. ދެން، އެޕީލްކުރުމާ ބެހޭގޮތުން
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އެ ކުރިން ދިޔަ ކޮމެންޓެއް އިތުރުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެއީ މުޅި ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން
ބަލާލިއިރުގައި އެޕީލް ކުރުމާބެހޭ ޕްރޮސެސް، އެ ހިންގާނެ ގަވާއިދެއް ނުވަތަ ހިންގާނެ ގޮތެއް ފާހަގައެއް ނުކުރެވޭ. އެއީ
ރަށެއްގެ ހުއްދަ ދޭ އިދާރާއަކުން ވަކި ޕްލޭނަކަށް ހުއްދަ ދިނުން ނުވަތަ ނުދިނުމުގެ ސަބަބުން އޭނައަށް އެޕީލްކުރަން
މި ދާންޖެހެނީ ކޮންތާކަށްތޯ. މިނިސްޓްރީއަށް ޝަކުވާ ހުށަހަޅަންޖެހޭ ގޮތަށް މިއޮންނަނީ. އޮތޯރިޓީ މިއޮންނަނީ
މިނިސްޓްރީ ދަށުގައި. އެއަށްފަހު އެ އޮތޯރިޓީން ނިންމާ ކަމެއް، އޮތޯރިޓީން ނިންމާ ކަމެއް މުރާޖަޢާކުރަން ނުވަތަ އެ
ޝަކުވާއެއް ހުށަހަޅަން ދާންޖެހޭނީ ކޮންތާކަށްތޯ. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ވަކިން މިނިވަން އެޕީލް ކުރެވޭނެ
ވަކި އިންތިޒާމު ހިމެނޭ ބޯޑެއް ނުވަތަ އެ އިދާރީ އިންތިޒާމެއް އަންނަން އެބަޖެހެއޭ. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ
އޮތޯރިޓީގެ ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހެންޏާ ވެސް ދެވެން އޮންނަ އެއް ތަނެއް އަދި އޭގެއިތުރުން ހުއްދަ ދޭ
އިދާރާއަކުން ނިންމާ ކަމަކާ ބެހޭގޮތުން ހިތްހަމަނުޖެހޭނަމަ ދެވޭނެ ތަނެއް ވެސް އެބަ އޮންނަން އެބަޖެހޭ. އެއީ އެއް
32

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ތަނަކަށް ވާންޖެހޭ މިނިސްޓްރީއަށް ނުވަތަ އޮތީރިޓީ ނިސްބަތް ނުވާ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު މި
މުއްދަތު، މި ޕްލޭނިންގ އިދާރާގެ ނިންމުން އަލުން މުރާޖަ ޢާކުރުން، ރިވިއުކުރުމާ ބެހޭގޮތުން މީގައި ފާހަގަކޮށްފައި
އެބައޮތް 15 ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް މި ލިބެނީ އެ ބަޔަކަށް އެޕީލްކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކުރު. އަޅުގަނޑުމެން
ހިމަނާފައި އިންނާނެ އޭގެ ބަދަލުގައި އެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުން ރަނގަޅޭ. އެހެން ގާނޫނުތަކަށް ބަލާއިރު 30 ދު ވަސް
އެބަ ލިބޭ ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެކްޓު ގެ ދަށުން. އެއަށްފަހު އޮތޯރިޓީއަށް ނުވަތަ މިނިސްޓްރީއަށް އެކަމާ ދޭތެރޭގައި
ނިންމާ ގޮތެއް އެބަ 15 ދުވަސް ތެރޭގައި އޮންނަ ގޮތަށް އޮތްގޮތުން ރަނގަޅޭ. އެކަމަކު އާންމު މީހާއަށް ލިބޭ
ފުރުޞަތު އެ އިތުރުކުރުން ވަރަށް މުހިންމޭ މީގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމާ، އެޕީލްކުރުމާބެހޭ އިދާރީ އިންތިޒާމު
މީގެތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މުޅިން ޑިފައިންކުރެވިފައެއް ނެތް މި ބިލުގެ ތެރެ އިން. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ފާހަގައެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ކިހިނެއްތޯ އެއޮތީ؟ ގާނޫނުން އެއީ އުނިވެފަ އި އިން ކަމެއްތޯ ނުވަތަ
ގަވާއިދަކަށް އެ ދާއިރުގައި ކިހިނެއްތޯ އޮންނާނީ އެ. އެޕީލްކުރުމާބެހޭ ބައި އެ އޮންނާނެ ގޮތެއް އެއީ ވަރަށް މުހިންމު
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ އެންމެ ފަހު އެއްޗެއްގެ ގޮތުން އިނގޭތޯ. ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރު ތި އަޅުއްވަނީ މިނިވަން ތަނެއްގެ
ގޮތުގައި އޮތުމަށް ދެއްތޯ؟ އެފަދަ ހާލަތެއްގައި އެސެސްމެންޓު ކޮމިޓީ އެޕޮއިންޓުކުރުމާއި އޭގެ ކޮމްޕޮޒިޝަނާ އެ
ކަންކަން އޮންނާނީ ކިހިނެއްތޯ ތި ބޭފުޅުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތުން؟ މިހާރު މިއޮތީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ޢައްޔަނުކުރާ ބައެ އް ގޮތުގައި އެ ކޮމިޓީ ޢައްޔަނު ކުރާނީ.
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ކައުންސިލް މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ހަމަ އެގޮތަށް އެ ކޮމިޓީ އިނުން އެއީ މައްސަލައެއް ނޫންހެން އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް ، އެ
ކޮމިޓީގެ މެކޭޕް މިހާރު އިންގޮތުން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ ޑިފައިންއެއް ނުކުރެވޭ. އެ ދާއިރާތަކެއް އެބައިން. އެ
ދާއިރާތަކުގެ ޑިސްޓްރިބިއުޝަން އިންނަންޖެހޭނެ ގޮތް އޭގެ ތެރޭގައި އޮންނަ ކަމަށް އަޅުގަނޑު. އެއާ އެއްކޮށް އެ
އޮތިރިޓީ ރެސްޕޮންސިބަލް ވާނެ ވަކި ފަރާތެއް ހުންނަންޖެހޭ ދެއްތޯ؟ މިސާލަކަށް އެ ޗްފީ ޕްލޭނިންގ އޮފިސަރ
ވިޔަސް ދެއްތޯ؟ އެތަނުގެ ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ ނަގާނެ މީހަކު އެބަ ހުންނަންޖެހޭ 2 ވަނަ ފަރާތެއް ދެއްތޯ؟ ވަޒީރު
ނޫން ދެވަނަ ފަރާތެއް. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ހަމަ އެ އެޗް ވީވޭހެން އޭރުން. އޭރުން
33

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އޯވަރސައިޓެއް ވެސް އެބަ ލިބޭ ދެއްތޯ؟ ޕްލޭންކުރާ ފަރާތާއި، އެޕްރޫވްކުރާ ފަރާތާއި ސެޕަރޭޓު ކުރެވޭ. ދެން،
އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރުޞަތު ދެއްވައިފިއްޔާ ހަމަ އެކައްޗެއް އެޑްކޮށްލަން ހަމަ މީގެ ތެރެއަށް ބޭނުން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހީވަނީ މިހާރު މި ޕްލޭނިންގ އެކްޓު މި ތައްޔާރުކުރުމުގަ އި، ޑްރާފްޓުކުރުމުގައި މީތި މިހާރު
ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީން ހަދަމުން ގެންދާ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހެދުމުގެ ތެރެއަށް މީތި ފޯކަސް ކުރެވިފައި އޮތް
ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ އިނގޭތޯ. ޕްލޭންއަކީ ޙަޤީޤަތުގައި އެއީ އެކައްޗެއް ނޫން ދެއްތޯ؟ ޕްލޭނިންގ އަކީ އެ
ރީޖަނަލް ޕްލޭންތަކާއި، އެ ލޭންޑް ޔޫސް، ރަށްރަށުގެ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ކޮމްޕްލައި ކުރަންޖެހޭ ރީޖަނަލް
ޕްލޭންތަކަކާ އެއްޗެހި ވެސް ހުންނަންޖެހޭ ދެއްތޯ؟ އެހެންވީމަ، އެބައި، ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން އެކަންޏަށް މީތި
ފޯކަސްވުމުގެ ބަދަލުގައި ޕްލޭނިންގގެ ބޮޑެތި އެއްޗެހި ނަންގަވާފައި އޭގެތެރޭގައި ހެދޭ ގަވާއިދުތަކުގެ ތެރޭގައި
ހުންނަންޖެހޭނެ އަސާސްތައް. މިސާލަކަށް އަނެއް މެންބަރު ވެސް ވިދާޅުވިހެން، ރަށެއްގެ މިވެނި އަދަދެއްގެ އޯޕަން
ސްޕޭސް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެ އަދަދެއް ނުލިޔެ ނަމަވެސް، އެ އޯޕަން ސްޕޭސް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނެ ކަމަށް
ދެއްތޯ؟ ގްރީން ސްޕޭސް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނެ ކަމަށް، އެގޮތަށް އެ އަސާސްތައް ހުރުން އެއީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި އެއް މެންބަރަކު އެބައިން އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު ނުދެވި. އަޙްމަދު ސަޢީދު، ގެމަނަފުށި ދާއިރާ.
ގެމަނަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން
ބޮޑަށް މަޝްވަރާކުރަމުން މިދަނީ ޓެކްނިކަލް ލެވެލްގައި ކަންނޭނގެ. ދެން، ކުރީ ގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހެން
ލެވެލްތަކުގައި މަޝްވަރާތައް ކުރެވިއްޖެ. ދެން، 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި، (ނ) ގައި އެބައިން ޕްލޭނިންގ
އިދާރާތަކުން ފިޒިކަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް މާސްޓަރ ޕްލޭން އެކުލަވާލުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ވީހާވެސް
ގެއްލުން ކުޑަވާނެ ގޮތަކަށް ޕްލޭންތައް ކުރުން. ދެން، މި ދާއިރާތައް ކަނޑައެޅިފައި ހުރިއިރުގައި މީގެއިން މިހާރު
މިއިން 8 ދާއިރާއަށް އިތުރު ދާއިރާއެއް މީގެ ތެރެއަށް އިތުރުކޮށްލުން ނޫނީ މީގެއިން އުނިވާންޖެހޭ އެއްވެސް
ދާއިރާއެއް އޮތް ކަމަށް ތިބޭފުޅުންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އެބައޮތްތޯ؟ އެއީ އަޅުގަނޑު މިގޮތަށް މި ނަންގަންނަންޖެހުނީ،
ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދުގެ ވަރަށްބޮޑު މަސައްކަތެއް މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާއަކީ ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު
34

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ދާއިރާތައް ކަނޑައެޅިފަ އި އިންއިރުގައި ޕްލޭން ކަނޑައެޅުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގަ ބޫލުކުރާ ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ
މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާ ވެސް އެއީ މުހިންމު ދާއިރާއެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލަން އެބަޖެހޭ. އެއީ މި ބިންތައް
ޕްލޭން ކުރުމުގައި ވެސް. ދެން، އެއީ ފުރަތަމަ ސުވާލު. ދެން، ދެވަނަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވެނީ
ރާއްޖެ ޖަޒީރާވަންތަ ޤައުމެއް ގޮތުގައި ޑިވެލޮޕް ކުރަމުންދާއިރުގައި ، މިހާރު މިތިބީ މުޅިން ވެސް ޓެކްނިކަލް ބޭފުޅުން.
އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަދި އެހެން އެންގަލަކުން ވިސްނި ކަމުގައި ވިޔަސް. ކޮބައިތޯ ތި ބޭފުޅުންގެ މެއިން
އަރގިއުމެންޓަކަށް ވާންޖެހޭނީ މި ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ ބޮޑު ބަދަލަކީ؟ ބިނާވެށި ޕްލޭންގައި
އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ ބޮޑު ބަދަލަކީ ކޮބައިތޯ މިހާރު މިއިން މުޅި ރާއްޖެ ޖަޒީރާ ވަންތަ ޤައުމެއް ގޮތުގައި
އެއްކޮށް ޑިވެލޮޕް ކުރަމުންދާއިރުގައި ކޮން މާއްދާ އެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް އިތުރުކޮށްލަން ޖެހޭނީ؟ އެހެންވީމާ،
ތިބޭފުޅުންގެ ވިސްނުމުގައިހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބޮޑަށް އެބައި ކުރިއަށްދާނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި ފަހު ސުވާލާއެ އްކޮށް އި ނގޭތޯ އަދި އިތުރު އެއް ބޭފުޅެއް އެބައިން. އިބްރާހީމް ނަސީމް، ތުލުސްދު ދާއިރާ.
ދެން، 2 ސުވާލަށް އެއްކޮށް ޖަވާބުދެއްވާ!
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު، ހަމަ ވަރަށް ކުރުކުރު ޖަވާބެއް ތިބޭފުޅުންނަށް ދެއްވޭނެ އަޅުގަނޑު ސުވާލަށް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް
ބޮޑަށް ލަފާކުރެވެނީ އަދި މީތި މިއޮތްގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ވަރަށް ޔަޤީންކުރެވޭ މިއީ މިހާރު މި ލޭންޑް ޔޫސް
ޕްލޭން ހަދަމުން އެ ގެންދަނީ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން ކަމަށްވާތީ، ލޭންޑް ޔޫޒް ޕްލޭން ހެދުމަށް އަސްލުގައި ފަރުމާކޮށްފައި
އޮތް ބިލެއްގެ ގޮތުގައި. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައެއްފަހަރަށް މީތި ވިސްނެނީ ނޭޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް
ޕްލޭނެއްގެ ގޮތުގައި. އެހެންވީމަ، އޮޅެނީ. އަސްލު ފުރަތަމަ މިތަނަށް އައިސް ފާސްވާންޖެހޭނީ ނޭޝަނަލް
ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭން. އެއަށްފަހު މީތި އަންނަންޖެހޭނީ. އޭރުން އަސްލުގައި އަޅު ގަނޑުމެންނަށް ނޯޅި ކުރިއަށްދާނީ.
ދެން، އަޅުގަނޑު ސުވާލަކީ މިހާރު ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން މި ހަދަމުން ގެންދަނީ މިހާރު މިއޮތީ ގާނޫނަކަށް ބަދަލުކުރަން
ހުށަހަޅާފަ. މި ގާނޫނަކަށް ބަދަލުކުރަން ހުށަހެޅީމަ މިހާރު އޮތް ގޮތަށްވުރެ ފަސޭހަހޭވަނީ؟ ނުވަތަ އުނދަގޫހޭ ވަނީ؟
އެއީ މިހާރު އޮތްގޮތަށް ކުރާކަމެއް ނުކުރެވިދާނެހޭ މީތި ގަވާއިދަށް، ގާނޫނަކަށް ބަދަލުވުމަށްފަހު؟ އެއްވެސް ކަމެއް
ގެއްލޭހޭ؟ ނުވަތަ ފަސޭހަތަކެއްހޭ ހުރީ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
35

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
2 ސުވާލު އިނގޭތޯ ، 2 ބޭފުޅުން.
އާކިޓެކްޓްސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް އިސްމާޢީލް އަމީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މި ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލިއިރުގައި ދެފަރާތް ވެސް އެބަ ޙިމާޔަތްކޮށްދޭ. އަދި ދެފަރާތަށް ވެސް ޒިންމާދާރު
އެބަ ކުރެވޭ. އެއީ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކާއި އަދި އާންމުންގެ މީހުންނާއި އަދި ޕްލޭންކުރާ އިދާރާތައް. އެގޮތުން،
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނު، ދެންމެ ފާހަގަކުރި، ހުއްދަ ދީފައި ހުންނަ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނަކާ ޚިލާފަށް ރަށަކުން
މަޝްރޫޢުތައް ހިންގަނީ. ނުވަތަ ޢަމަލުކުރަމުންދަނީ. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން އެބަ ފިޔަވަޅު އެޅޭ
އެ ކަމަށް. އެކަމަކު މިހާރު ވެއްޖިއްޔާ އެ ފުރުޞަތެއް ނުއެއް ނެތް. އެ ފަހިވެފައެއް ނެތް. އެހެންވީމަ، މިސާލެއްގެ
ގޮތުން ބުނާ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެ ފާހަގަކުރި ހޭޅިފަށުގެ އެ އިންނަ 20 މީޓަރު އެއީ. އެހެންވީމާ، އީ.ޕީ.ޒެޑްގެ
ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައި އިންނަ. އެ އެރިއާ އަކީ ހަމަ ހުސްކޮށް ބާއްވަންޖެހޭ އޭރިއާ އެއް. އެކަމަކު މިހާރު އޮތްގޮތުން
ވެއްޖިއްޔާ ގާނޫނީ ގޮތުން އެއަކަށް ނެތް މާބޮޑު ކަމެއް ކުރެވޭކަށް. އެހެންވީމާ، މީގެ ސަބަބުން އެބަ ޒިންމާދާރު
ކުރެވޭ ހުއްދަދޭ އިދާރާތައް ވެސް އަދި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގާ އާންމު ފަރުދުން ވެސް. އެހެންވީމާ، އެ 2 ބަޔަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާހަކަދެކެވިދާނެ ކަމެއް އެއީ. ދެން، ފަސޭހަތޯ ވާނީ އުނދަގޫތޯ ވާނީ. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ
ގާނޫނީގޮތުން ހުރިހާ ކަމެއް އަންނައިރުގައި ފަސޭހަތަކާއި އުނދަގޫތައް ވެސް އެބަހުރި. އެއީ ހުއްދަދީފައި އޮންނަ
ޕްލޭނަކާ އެއްގޮތަށް އެތަން ޑިވެލޮޕްވާ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެއީ ހަމަ ހުރިހާ އެންމެންނަށް ވެސް ރަނގަޅު ގޮތަކަށް އެ
ފަހިވެގެންދަނީ. އެކަމަކު އޭގެ ބަދަލުގައި އެއާ ޚިލާފަށް ޑިވެލޮޕްވާ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ ފިޔަވަޅުތައް ވެސް އެބަ އެޅޭ.
ދެން، އޮތީ އިދާރީގޮތުން މިހާރު އޮތް އިންތިޒާމު. އިދާރީގޮތުން ފާސްކުރަން މިޖެހެނީ ސެންޓްރަލީ މި އިންނަ
އިދާރާއަކަށް ، އޮތޯރިޓީއަކަށް މި އަންނަންޖެހެނީ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް ވެއްޖިއްޔާ. އެކަމަކު ރަށެއްގެ މި އިންނަ
ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭންގަ އި ހިމެނޭ ބަޔަކަށް ހުއްދަ ދިނުމަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކަށް ހުއްދަ ދިނުމަށް ކައުންސިލުން
ހުއްދަ ދެވިދާނެ. އެބަ ހުއްދަ ދެވޭ. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެއީ ފަސޭހައަކަށް ވެގެންދާނެ. އެއީ މިހާރު އޮންނަ ގޮތުން
ޕްލޭނިންގ އެޕްރޫވަލްއެއް ނުއެއް ނެތް. އެކަމަކު ޕްލޭނިންގ އެޕްރޫވަލްއެއް ލިބުމަކީ، ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ޕްލޭނިންގ
އެޕްރޫވަލްއެއް ލިބުމަކީ ޑީޓެއިލް ޑްރޯވިންގއެއް ނުވަތަ ކުރެހުމެއް ހެދުމުގެ ކުރިން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް
އެހެނިހެން ހުއްދަތައް ނެގުމަށް ފަސޭހަވެގެންދާނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ދެކޭގޮތް އެއީ ޓޫ ސްޓޭޖް
36

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އެޕްރޫވަލްއެއް އޮންނަންވާނެ ކަމަށް. ޕްލޭނިންގ ޕްލަސް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕަރމިޓު. އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ
ބޭންކުތަކާ މި ހުރިހާ ތަނަކުން ހިންގަންޖެހޭ އެހެނިހެން ކަންކަން ފަސޭހަވެގެންދާނެ ޕްލޭނިންގ އެޕްރޫވަލްއެއް ކުރިން
ލިބިއްޖެއްޔާ. އެއީ އޭގެ ސަބަބުން އަންނާނެ ފަސޭހައެއް. ދެން، އޭގެ އިތުރުން މިކޮޅުން ފާހަގަކުރެއްވި މި
ދާއިރާތަކަށް އިތުރު ފެނޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ މި ފާހަގަކޮށްފައި މި ހުރި ދާއިރާތަކަކީ އެއީ
އެގްޒިސްޓިންގ ޕްލޭނެއް އެކުލަވާލާއިރު އެ ސަރަޙައްދެއްގެ މިހާރު ހެދިފައި އޮންނަ ތަންތަނުގެ ތެރެއިން ވީހާ ވެސް
ގެއްލުން ކުޑަވާނެ ގޮތަކަށް ޢަ މަލު ކުރަންވާނެ ކަމަށް ޕްލޭން ހެދުމުގައި. އެއީ ރަށެއް މިހާރު އުފެދިފައި އޮންނަނީ
ޕްލޭނެއް ނެތް. ދެން، އެހެން ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އަލުން ޕްލޭނެއް ހަދާއިރުގައި މި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދާއިރާތައް
ތިމާވެށި، ޤުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް، ތާރީޚީ ބިނާތައް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު ތާރީޚީ ބިނާތައް، މިއަށް
އިތުރުކޮށްލަން، ތާރީޚީ ބިނާތަކަކީ ހަމައެކަނި ބިނާއެއް ނޫނޭ. ތާރީޚީގޮތުން ހުންނަ އެހެނިހެން އާކިއޮލޮޖިކަލް
ސައިޓުތައް ހުންނާނެ. ހަމައެކަނި ފިޒިކަލީ ފެންނަން އިންނަ ބިނާގެ އިތުރުން، އެއާ ގުޅުންހުރި ބައިވަރު ބައިތައް
ހިމެނޭ. އެ 6 ވަނަ ޕޮއިންޓަށް އިތުރުކޮށްލަން ތާރީޚީ ބިނާތަކާއި، އެ ވަށައިގެންވާ ސަރަޙައްދާ. އެ ޓަރމް ތަންކޮޅެއް
ބޮޑަށް ޑިފައިން ކުރެ ވެންޖެހޭ. މާނަކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އޭގެއިތުރުން އިތުރު ކަމެއް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކަވަރކުރޭހެން
މީގެ ތެރޭގައި. ދެން، އެއާއެ އްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު، ވަކިން އެބައޮތް ދާއިރާތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި
އެސެސްމެންޓް ކޮމިޓީއެއް ނަގާ ދާއިރާތައް. އޭގެ އެ ހިމަނާފައި އޮތީ ކޮން ކަމަކަށް ވިސްނާފައިތޯ އެ ކަނޑައަޅާފައި
އޮތީ. އެސެސްމެންޓު ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ނެގުމުގައި ހިމަނާފައި އޮތް ދާއިރާތައް. މިސާލެ އްގެ ގޮތުން ރިއަލްއެސްޓޭ ޓް
އެންޑް ވެލުއޭޝަން އެބަ އާދޭ އޭގެތެރެއަށް. އެހެންވީމާ، އޭގައި ކޮން ގޮތަކަށްތޯ އެ ކޮމްޕިޒިޝަން ގެންގުޅެފައި
އެއޮތީ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމެންޓެއް އެއަށް އޮތް.
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ސިވިލް އިންޖިނިއަރސްގެ ކައުންސިލް މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް އެޑްކޮށްލަންތޯ ނިންމާލަން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވިހެން، މިހާރު މި
އެކްޓު މިއިނދީ ހަމަ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން މިހާރު ހަދަން ގެންގުޅޭ ޕްރޮސެސް ގާނޫނެއްގެ ގޮތަށް ލިޔެފައި މިއިނީ
މީތި އިނގޭތޯ މިއިނދީ. ޕްލޭނިންގގެ ތެރޭގައި އަންނަންޖެހޭ ގިނަ އެއްޗެހިތަކެއް މީގެ ތެރެއިން މަދުވާހެން
އަޅުގަނޑަށް ހީވޭ. ދެން، އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމެންޓްސްގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައި އޮތް
ކަން، ދެން، މިސާލަކަށް ކްލައިމެޓް ޗޭންޖު، އެ ކޮންސިޑަރ ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކުގެ އެއްޗެހި މީގައި ނެތްކަން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަގޮތުގައި ޕްލޭނިންގ އެކްޓެއްގައި އަންނަންޖެހޭ އެއް ކަންތައްތައް، މިސާލަކަށް އެ އް
37

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
ސަރުކާރެއްގެ ސިޔާސަތަކީ އަހަރަކަށްވުރެން އަހަރެއް މޫސުމާ އެއްޗެހި ގޯސްވަމުން އަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން
220 ރަށް ސަލާމަތްކޮށްގެން، ޕްރޮޓެކްޓް ކޮށްގެން ތިބޭނީތޯ ނުވަތަ އޭގެތެރެއިން 110 ރަށް ސަލާމަތް ކޮށްގެން
ރީއިންފޯސްކޮށްގެން ތިބޭނީތޯ، އެއީއޭ މި ޕްލޭނިންގ އެކްޓު ގެ އަނެކައްޗްިއސަކީ ދެއްތޯ؟ އެކަހަލަ ކަންތައްތައް އެ
ކޮންސިޑަރ ކުރަންވާ އެއްޗެހި. މިހާރު މީގައި ކޮންސިޑަރކުރަން ވެސް މީގައި މިއިނދީ ހަމަ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް
ހަދާއިރުގައި އެ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނަށް ކޮންސިޑަރ ކުރާ ތަންކޮޅު އެކަނި މީގައި ލިޔެވިފައި މިއިނީ ދެއްތޯ ؟
އެހެންވީމަ، މިއީ އަސްލުގަ އި މިހާރު ދެން މީގެއިން އަންނާނީ ކޮން ޗޭންޖެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
މަޝްވަރާތަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެސޯސިއޭޝަންއަށް ފެންނަނީ މިހާރު މިއިންގޮތަށް އޭތި ހަދައިފި ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ
ހަމަ ވަރޗުއަލީ ނޯ ޗޭންޖޭ އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، މީތި އިންޑިޕެންޑެންޓުކޮށްފި ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އޯވަރސައިޓެއް
އޭގެ ތެރެއިން އެބައާދޭ. އަދި ކުއްލި ބަދަލުތަކުން ސަލާމަތް ކުރޭ. އެ ތަންކޮޅު ސަސްޓެއިނަބަލް ދިގު މުއްދަތުގެ
އެއްޗަކަށް ވާނެ އިންޑިޕެންޑެންޓު ކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ. އެހެންނަމަވެސް، ޓޯޓަލް ޕްލޭނިންގ އެކްޓަކުން
އިންނަންވީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ، މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ގޭގައި ޑިސްކޯއެއް ހަދަން އުޅޭއިރު އެތާނގެ ދޮރު
ހުންނަން ޖެހޭނެ ސައިޒެއް ނޫން. އެއީ އެއް ނޫނޭ މި ޕްލޭނިންގ އެކްޓު އަންނަންޖެހޭނީ. އެކަމަށް އެބަހުރި ބިލްޑިންގ
ކޯޑާއި އޭގެ ކޮންޓްރޯލްތަކާ އެއްޗެހިތައް އެބަހުރި. އެތަނުގައި ހުންނަންޖެހޭނީ ސްޕްރިންކްލަރ ސިސްޓަމުގައި
ހުންނަންޖެހޭނީ ކޯއްޗެއްސެއްތޯ ވެސް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، މި ޕްލޭނިންގ އެކްޓު މިވަގުތު މިއިނދީ ހަމައެކަނި
ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހަދާ އެއްޗަކަށް ވުމުގެ ބަދަލުގައި ޕްލޭނިންގ މާސްޓަރ ކޮންޓްރޯލްސް އެއްޗިހިތައް ވަންނަ
ތަނަށް، މިސާލަކަށް ހަމަ ހިމާޔަތް ކުރާނީ ކިތައް ރަށްތޯ ، އެއީ ހަމަ ސިޔާސަތެއް ، ކަނޑައެޅެންޖެހޭނެ ސިޔާސަތެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެގޮތަށް އެކަންތައް ކޮށްފައި، އިންޑިޕެންޑެންޓް ކޮށްފި ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ ނޫނީ
މާބޮޑު ބަދަލެއް އަންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދި ގަބޫލުނުކުރެވޭ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށްގިނަ ވަގުތު ތި ހޭދަކު ރެއްވީ. ގާތްގަނޑަކަށް 2
ގަޑިއެއްހާއިރު އިނގޭތޯ. އޭގެ އިތުރަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން މަޢުލޫމާތެއް އިތުރަށް
ބޭނުންވާ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިއުނިކޭޓު ކުރަމުން ދާނަން އިނގޭތޯ. ތި ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓް މިހިރީ
ލިޔުމުން ލިބިފަ. ދެން، އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާ ކުރަމުންދާއިރުގައި އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލެއް
ނުކުރެވޭ މިދައުރުގެ ތެރޭގައި މި ބިލު ނިމިދާނެ ކަމަކަށް. ވަގުތު ލިބޭނެ އަދި އިތުރަށް ކޮމެންޓު ކުރަން ވެސް
38

ބިނާވެށި ޕްލޭންކުރުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ 6 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮ ވެންބަރު 2020
އިނގޭތޯ. ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ބައިވެރިވެވަޑައިގެންދެއްވީތީ. އަދި އަޅުގަނޑު ކުޑަކުޑަ އެއްޗެއް ކޮމިޓީ ބޭފުޅުންނާ
ޑިސްކަސްކޮށްލަން އެބައޮތް އިނގޭތޯ މަޑުކޮށްލަދެއްވާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު ޑިސްކަސް ކޮށްލަން އުޅުނީ
އެއްކަލަ ޕަބްލިކް ފޯރަމް މި އަންނަ މަންޑޭގައި އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، ޕެނަލް ކަނޑައެޅުމުގައި ކިހިނެއްތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ހަދާނީ. އެކަމުގައި ޑިސްކަޝަންއެއް ބޭނުންވާތީ. މީހުން، ކޮންބައެއްތޯ. މިހާރު މިތިބީ 3 ކޮމިޓީ
ދެއްތޯ. ކޮންމެ ކޮމިޓީއަކުން އެކަކު. ދެން، ޓެކްނިކަލް މީހަކާއި، ދެން ބިލު ހުށަހެޅުއްވީ އެކަމަކު ، ޢަފީފު ބިލު
ހުށަހެޅުއްވީ. އެހެންވީމާ، ހުށަހަޅުއްވާ ބޭފުޅާ އިންނަންޖެހޭނެކަންނޭނގެ. އެގޮތް ކިހިނެއްތޯ ވާނީ؟ އެހެންވީމަ،
ކޮމިޓީތަކުން ނިންމަންވީ ނޫންތޯ؟ ނިންމަން ދޭންވީ ނޫންތޯ އެ ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން އަންނާނެ މީހަކު. މުޤައްރިރަށް
ދަންނަވާލަންވީ ދެއްތޯ؟ އެގޮތް ރަނގަޅު ދެއްތޯ؟ އޭރަށް އިންނާނެ 5 މީހުން. ދެން، އިތުރު ޓެކްނިކަލް މީހަކު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެއިން ބޭފުޅަކު ވެސް ހަމަ ނޫނިއްޔާ އެހެން މީހަކަށް ވެސް ދެ ވިދާނެ. އެހެންވީމަ، އެއީ
އަޅުގަނޑު ޑިސްކަސްކޮށްލަން ބޭނުންވީ. ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ބައްދަލުވުން މިހިސާބުން ނިމުނީ.
____
39